

Försäkringsvillkor
Fritidshus

Gäller från och med 1 januari 2023
Folksam ömsesidig sakförsäkring

Folksam

Innehåll

Översiktlig information	3
A Fritidshusförsäkring Bas	4
Självrisker	4
Egendomsskydd	4
Stöld och skadegörelse	6
Brand, blix, explosion med mera	7
Läckage	7
Översvämning	8
Storm	8
Hagel	8
Snötryck	8
Andra naturskador	8
Skada orsakad av vilda djur	9
Hushållsmaskin- och installations-skador	9
Glasruteskador	9
Vissa trafikskador	9
Nöd	9
Byggnad under uppförande, om- eller tillbyggnad	10
Merutgifter och hyresbortfall	10
Särskilda villkor	10
Skadedjursförsäkring	10
Fritidshusförsäkring Stor	11
Husextra	11
B Tilläggförsäkringar	13
Småbåt	13
Skogsförsäkring	16
C Gemensamma villkor och upplysningar	21
Ansvarsförsäkring	24
Rättskydds-försäkring	25
Kristerapi	27
Värderings- och ersättningsregler	28
Allmänna bestämmelser	34
Avtalet och premien	34
Om skada inträffar	38
Om vi inte skulle komma överens	39

Kontakt med Folksam

Kundservice eller vid inträffad skada: 0771-950 950

Hemsida: folksam.se

Översiktlig information

Före den egentliga villkorstexten får du i det här avsnittet en översiktlig information. När vi i villkoren använder orden ”du” och ”din” menar vi – om inte annat sägs – både försäkringstagaren och var och en av övriga försäkrade personer. Med ”vi” och ”oss” avses försäkringsgivaren.

Försäkringsgivare är Folksam ömsesidig sakförsäkring, organisationsnummer 502006-1619. Postadress: 106 60 Stockholm. Besöksadress: Bohusgatan 14, 116 67 Stockholm. Webb: folksam.se. Telefon: 0771-950 950. Folksams verksamhet står under tillsyn av Finansinspektionen och vår marknadsföring följer svensk lag.

Folksam ömsesidig sakförsäkring tillhandahåller i huvudsak försäkring för boende, motorfordon, djur och båtar. Omfattningen av din försäkring framgår av försäkringsbeskedet tillsammans med försäkringsvillkoren. Försäkringsbesked och försäkringsvillkor tillhandahålls på svenska och all kommunikation mellan dig och oss sker på svenska. Om inte annat avtalats är försäkringstiden ett år. För- och efterköpsinformation tillhandahålls digitalt på ”Mina sidor” på folksam.se.

Ångerrätt

När du tecknar försäkring genom ett distansavtal eller vid försäljning utanför Folksams affärslokaler har du enligt lagen om distansavtal och avtal utanför affärslokaler rätt att ångra köpet inom 14 dagar. Tiden räknas från det att avtalet ingåtts och du vid distansavtal fått information och avtalsvillkor eller vid försäljning utanför Folksams affärslokaler fått information om ångerrätt. Om du ångrar dig måste du meddela oss. Har du redan hunnit betala försäkringen åter-betalar vi pengarna snarast och senast inom 30 dagar räknat från att du meddelar oss om att du vill använda ångerrätten. Vi har rätt att kräva premie för den tid försäkringen varit gällande.

Uppsägning av försäkringen i förtid

Du får säga upp försäkringen under försäkringstiden till exempel om behovet av försäkringen upphör eller liknande omständighet inträffar.

Du får också säga upp försäkringen vid skada att upphöra inom 14 dagar. Se punkt C46 i villkoret.

Försäkringspremie

Premien för din försäkring framgår av försäkringsbesked och premiefaktura. På premiefakturan finns också uppgift om sista dag för betalning.

Försäkringen och premien bygger på de uppgifter du lämnat oss. Om uppgifterna inte är riktiga eller om förhållandena ändras, ska du omedelbart anmäla detta till oss, annars riskerar du att helt eller delvis stå utan försäkringsskydd.

Vi kan göra avdrag på ersättningen om du uppsåtligt eller oaktsamt har lämnat oriktiga eller ofullständiga uppgifter.

Vid premieberäkningen tar vi hänsyn till olika faktorer, bland annat var ditt fritidshus ligger och din ålder. Har premien lämnats i en offert gäller premieuppgiften enligt vad som sägs i offerten eller annars avtalats. Du kan läsa mer om reglerna för premiebetalning i avsnittet ”Avtalet och premien”, punkt C44-C53 i villkoret.

A Fritidshusförsäkring Bas

Det här ingår i Fritidshusförsäkring Bas

Egendomsskydd för byggnader och tomt samt egendomsskydd för personligt lösöre, om detta anges i försäkringsbeskedet

- Stöld och skadegörelse
- Brand, blixn med mera
- Läckage, översvämning
- Storm, hagel, snötryck
- Andra naturskador (lavin med mera)
- Skador orsakade av vilda djur
- Hushållsmaskiner, installationer, glasrutor
- Merutgifter och hyresbortfall
- Vissa trafikskador.

Ansvarsförsäkring
Rättsskyddsförsäkring
Skadedjursförsäkring
Kristerapi

För enklare fritidshus

Om ditt fritidshus saknar vatten, avlopp och maskinell utrustning kan du teckna försäkringen utan detta skydd.

Försäkringen gäller då inte för läckageskador punkt A12, skador på maskiner och installationer punkt A21 och skador på tvätt i tvättmaskin eller torktumlare samt skador på livsmedel i frys punkt A22. I övrigt ger den samma skydd som den vanliga fritidshusförsäkringen.

Var försäkringen gäller

A1. Försäkringen gäller inom den i försäkringsbeskedet angivna fastigheten.

Vem försäkringen gäller för

A2. Försäkringen gäller för dig som försäkringstagare och för dina familjemedlemmar. Försäkringen gäller också för delägare och dennes familjemedlemmar.

Självrisiker

Grundsjälvrisk

A3. Försäkringen gäller med en grundsjälvrisk som är 1 800 kronor vid varje skadetillfälle.

Ingen självrisk

Du betalar ingen självrisk

- vid inbrott i fritidshuset om du har ett aktiverat inbrottslarm som är kopplat till godkänd larmcentral när ingen är hemma och ser till bostaden
- för Skadedjursförsäkringen.

Särskild självrisk

För vissa typer av skador gäller en högre självrisk än grundsjälvrisk. Detta gäller

- vid vissa läckageskador, se punkt A14
- vid översvämning, se punkt A15
- vid vissa hushållsmaskin- och installationsskador, se punkt A21
- för rättsskydd, se punkt C15.

Förhöjd självrisk

Har vi avtalat om högre självrisk än grundsjälvrisk framgår det av ditt försäkringsbesked. Den förhöjda självrisken gäller för egendom som är försäkrad enligt punkt A4 och är alltid den lägsta du själv får stå för.

Egendomsskydd

Under punkt A4–A6 framgår vilken egendom som är försäkrad och under punkt A8–A29 vilka skadehändelser som försäkringen gäller för. För att ersättning ska kunna lämnas krävs att skadehändelsen är ersättningsbar ur försäkringen och att den försäkrade egendomen omfattas av skadehändelsen.

Vilken egendom som är försäkrad

A4. Försäkringen gäller för

- byggnad som är angiven i försäkringsbeskedet
- tillbehör till byggnaden enligt jordabalken, till exempel fast inredning, ledningar, värme-panna, spis, badkar, kylskåp, tvättmaskin. I fråga om ledningar som är avsedda för försäkrad byggnad, gäller försäkringen även för sträckning utanför byggnaden fram till kommunal eller samägd anläggning
- tomtmark som finns i anslutning till den försäkrade bostadsbyggnaden. Med tomtmark avses här mark, växtlighet, staket, terrassmur, trädgårdstrappa, plattgång, på fundament fastsatt konstverk, flaggstång, fristående carport upp till 50 m², pergola och brygga
- installation som servar försäkrad byggnad och som ses som tillbehör till fastigheten enligt jordabalken. Är installationen samägd gäller försäkringen för din del av den.

Försäkringen gäller dessutom för

- fast monterad radio- och tv-antenn (även parabol)
- simbassäng (pool) inom tomten. Med simbassäng avses även på tomten för stadigvarande bruk anbringat spabad.
- bränsle som finns på tomten och som är avsett för byggnadens uppvärmning
- sådant som räknas som tillbehör till byggnad enligt ovan även om det ännu inte installerats vid skadetillfället. Sådan egendom värderas enligt punkt C27.

Försäkringen gäller inte för brunn (inklusive brunnsvatten). Undantaget avser dock inte ledningar och maskinell utrustning.

Avser försäkringen byggnad under uppförande, om- eller tillbyggnad, gäller försäkringen under byggnadstiden med de ändringar och kompletteringar som framgår av punkt A26–A27.

A5. Försäkringen gäller – om detta anges i försäkringsbeskedet – för personligt lösöre som du i egenskap av privatperson äger, hyr eller lånar för huvudsakligen privat ändamål. Som personligt lösöre räknas inte egendom som är avsedd att fast anbringas till byggnad, till exempel ännu inte installerad spis eller värmepanna. Vi jämför sådan egendom med byggnadstillbehör, se punkt A4.

Om personligt lösöre ingår gäller försäkringen för dessa motordrivna fordon:

- icke registreringspliktig åkgräsklippare
- icke registreringspliktig trädgårdstraktor som kan förses med klippaggregat
- fordon som klassas som cykel enligt lag (2001:559) om vägtrafikdefinitioner, till exempel eldriven rullstol och elcykel. För elcykel gäller att motorn får endast förstärka kraften från tramporna och får inte ge något krafttillskott vid hastigheter över 25 km/h. Motorns kontinuerliga märkeffekt får vara högst 250 watt.

A6. Försäkringen gäller inte för

- mynt, sedlar (därmed avses även samlarmynt- och sedlar)
- värdehandlingar till exempel aktier, obligationer och löpande skuldebrev (biljetter, presentkort med mera)
- frimärken, manuskript och ritningar
- andra djur än sådana som man normalt har i bostadslägenhet
- egendom som du har lånat från ett företag som du eller någon annan som den här försäkringen gäller för äger till minst hälften
- uträdering eller annan förlust av lagrad datainformation
- motordrivna fordon, husvagn, annat släpfordon, efterfordon eller terrängsläp. Motordrivna fordon som är uppräknade i punkt A5 andra stycket ingår dock
- båt, kanot, segelbräda och andra vattenfarkoster
- flygplan, andra luftfartyg, svävare, hydrokopter
- tillbehör eller delar till de fordon och farkoster som undantagits ovan. Om du enbart har sådana lösa delar eller tillbehör – till exempel om du sålt bilen men har kvar vinterdäcken – ingår de i försäkringen och värderas i tillämpliga fall enligt våra villkor för fordon, bil eller båt. Dessa villkor finns på folksam.se. Högsta ersättning är 5 000 kronor.

Försäkringsbelopp

A7. För försäkrad byggnad anges i försäkringsbeskedet antingen ”fullvärde” eller ett försäkringsbelopp.

Vid ”fullvärde” finns ingen beloppsgräns för högsta ersättning. Om försäkringsbelopp anges i försäkringsbeskedet är ersättning för skador på byggnaden begränsad till högst detta belopp. För tomtmark finns beloppsbegränsningar i punkt C41–C42.

Försäkringsbeloppet för personligt lösöre framgår av försäkringsbeskedet. Beloppet ska motsvara hela värdet beräknat enligt värderingsreglerna i punkt C23–C28. Är beloppet lägre kan ersättningen vid skada minskas, se punkt C29. För smycken gäller försäkringen med ett högsta ersättningsbelopp på 250 000 kronor.

Indexgaranti

Försäkringsbelopp för byggnad och personligt lösöre – angivna i försäkringsbeskedet – höjs automatiskt i samma mån som byggnadskostnadsindex (faktorprisindex för gruppbyggda småhus) respektive konsumentprisindex stiger. Motsvarande höjning av premien sker först vid nästa huvudförfallodag, då nytt försäkringsbeskedet med indexuppräknade försäkringsbelopp utfärdas.

Stöld och skadegörelse

A8. Vi ersätter

- stöld och skadegörelse om gärningspersonen olovligen tagit sig in i bostadshus eller uthus. Har gärningspersonen tagit sig in med nyckel gäller försäkringen endast om denna obehörigen innehade nyckeln. Har gärningspersonen blivit insläppt gäller försäkringen endast om denne använt tvång eller hot för att komma in
- stöld av fast monterat byggnadstillbehör utanför eller utanpå byggnaden
- skadegörelse på byggnad utifrån och skadegörelse på byggnad inifrån samt stöld av fast monterat byggnadstillbehör inomhus (gäller även ännu inte installerat byggnadstillbehör)
- skadegörelse på och stöld av sådant som i punkt 4 betecknas som tomtmark
- skadegörelse på simbassäng (pool).

Vi ersätter inte

- skada som försäkrad tillfogar någon annan som den här försäkringen gäller för enligt punkt A2
- skada på drivbänkar och inglasad byggnad, t.ex. växthus.

Aktsamhetskrav

A9. Ytterdörrar ska vara låsta. Altan-, terrass- och balkongdörrar kan i stället vara stängda och reglade.

Alla fönster ska vara stängda och reglade när ingen är hemma och ser till bostaden. Gäller det kortare bortavaro än 24 timmar kan fönster dock stå på glänt om det är säkrat mot inbrott med ordentlig fönsterspärr (en plastspärr duger alltså inte).

Natttid är det bara i rum där någon person finns som fönster får stå öppet utan att vara inbrottssäkrat.

Nyckel får inte lämnas kvar eller gömmas i närheten av husen. Nyckel som finns på annat ställe än i låst bostad, till exempel nyckel som någon har med sig, får inte vara försedd med namn- eller adressuppgift eller förvarad så att obehörig kan avgöra vart nyckeln går. Har du anledning att misstänka att någon obehörig innehar nyckel måste du omedelbart byta lås. Vapen ska förvaras inlåst i godkänt vapenskåp.

Nyckeln får inte förvaras i omedelbar närhet till skåpet.

Låsbyte

Kostnad för låsbyte eller låsömläggning ersätts inte.

Om du brutit mot aktsamhetskraven

A10. Om något aktsamhetskrav i punkt A9 har åsidosatts kan vi göra avdrag på ersättningen.

Har du varit hemma och haft rimlig tillsyn över bostaden gör vi normalt inget avdrag. Samma gäller om du varit borta från bostaden i högst 30 minuter. I övriga fall blir avdraget normalt

25 procent. Vid upprepad försummelse att låsa dörr eller regla fönster kan vi göra större avdrag och till och med vägra ersättning.

Detta gäller också i andra allvarliga fall, till exempel om du lämnat din bostad för längre tid med olåst dörr eller öppet fönster.

Brand, blix, explosion med mera

A11. Vi ersätter

- skada genom brand
- skada genom blix
- skada på hushållsmaskin och annan elektrisk maskin, apparat eller ledning genom kortslutning, överslag eller överspänning
- skada genom explosion, dock inte skada genom sprängningsarbete
- skada som plötsligt orsakas av sot från öppen låga, dock inte från levande ljus
- skada som orsakas av frätande gas som bildats vid oavsiktlig upphettning av plast.

Läckage

A12. Vi ersätter om egendomen skadas av vatten, olja, annan vätska eller ånga som oberäknat strömmar ut

- från ledningssystem för vatten, värme eller avlopp
- från anordning ansluten till ovan angivna system (till exempel tvättställ, diskmaskin eller tvättmaskin, värmepanna, oljetank)
- från invändigt stuprör som uppfyller de krav som ställs på avloppsledning för spillvatten
- från badrum, duschrum eller tvättstuga som har golvavlopp
- från kyl eller frys vid strömavbrott eller fel på anläggningen
- från akvarium eller vattensäng.

Vid sådan läckageskada på byggnaden som kan ersättas omfattar läckageåtagandet även kostnaderna för att lokalisera och frilägga läckagestället inom byggnaden för att möjliggöra reparation av läckan. Detsamma gäller kostnaderna för att återställa det frilagda läckagestället.

Begränsningar till A12

A13. Vi ersätter inte

- skada på den anordning som läckt. Rörledningar med mera kan dock ersättas enligt "Hushållsmaskin- och installationsskador", punkt A21
- i våtutrymme – skada på ytskikt inklusive tätskikt genom vilket läckaget uppstått
- den vätska som runnit ut
- skada på byggnad genom röta, svamp, rost, frätning eller annan långtids påverkan omdet inte framgår av omständigheterna att skadan uppkommit på grund av utströmning som skett under den tid försäkringen gällt
- skada genom utströmning från rökkanal, ventilationskanal, dräneringssystem, dagvatten-system, stuprör (annat stuprör än i punkt A12 ovan), tak eller takränna
- skada genom att vatten vid regn, snösmältning eller högvatten kommer ut ur avloppsbrunn eller avloppsledning (men du kan i vissa fall få ersättning enligt "Översvämning", punkt A15).

Särskilda självrisker för läckage

A14. Självrisken är

- tio procent av skadebeloppet, lägst 4 000 och högst 10 000 kronor vid skada orsakad av frysning
- tio procent av skadebeloppet, lägst 10 000 kronor om skadan beror på att byggnorm/branschregler vid tidpunkten för uppförande/reparationen inte följts
- 4 000 kronor vid skada på byggnad orsakad av läckage genom vattentätt skikt eller vid dess anslutning till installationer eller övriga byggnadsdelar
- 4 000 kronor vid annan skada på byggnad genom läckage.

Aktsamhetskrav

Du ska vidta skäligen åtgärder för att förhindra frysning. Exempelvis genom att

- alla ledningar och behållare töms på vatten
- vatten som finns kvar i ledningar eller behållare är antifrysbehandlat
- huset är uppvärmt. Du måste se till att värmen är tillräcklig för att förhindra frysning.

Om du brutit mot något aktsamhetskrav

Om aktsamhetskravet åsidosatts kan vi göra avdrag på ersättningen, normalt med 25 procent. Avdraget kan i allvarliga fall bli större, till och med så att du inte får någon ersättning alls. I lindriga fall görs inget avdrag.

Översvämning

A15. Vi ersätter skada på byggnad eller lös egendom i byggnaden orsakad av att vatten till följd av skyfall (minst 1 mm/minut eller 50 mm/dygn), snösmältning, stigande sjö/vattendrag strömmar direkt in i byggnad från markytan genom ventil, fönster eller dörröppning eller inomhus tränger upp ur avloppsledning. Vi ersätter inte

- skada på båthus, sjöbod, badhytt, tält eller inglasad byggnad, t.ex. växthus, eller egendom som förvaras i dessa utrymmen
- skada på tomtmark.

Särskild självrisk

Självrisk vid skada på byggnad är tio procent av skadebeloppet, lägst 10 000 kronor.

Vid "ren baktrycksskada" är självrisk 10 000 kronor. Med "ren baktrycksskada" avses skada orsakad av att vatten inomhus tränger upp ur avloppsledningens golvbrunn.

Storm

A16. Vi ersätter skada på byggnad som blåser sönder vid storm (minst 21 meter/sekund).

Vid sådan skada på huset ersätter vi också den skada som kan uppstå på lös egendom i huset.

Även vid lägre vindstyrka lämnas ersättning om byggnaden skadas av träd eller flaggstång som blåser omkull.

Vi ersätter inte

- revetering, puts eller skorstensbeklädning som skadas på annat sätt än genom att träd eller annat föremål blåst omkull eller brutits loss
- skada på tält eller inglasad byggnad, t.ex. växthus
- skada på båthus, sjöbod eller badhytt
- skada på lös egendom i någon av de nämnda byggnaderna eller utomhus
- skada på tomtmark, till exempel flaggstång eller träd
- skada på fristående carport.

Hagel

A17. Vi ersätter skada på byggnad som slås sönder av hagel. Vid sådan skada på byggnaden ersätter vi också den skada som kan uppstå på lös egendom däri. Vi ersätter inte skada på tält eller inglasad byggnad, t.ex. växthus, eller på lös egendom i tält eller inglasad byggnad och inte heller skada på lös egendom utomhus.

Snötryck

A18. Vi ersätter skada på bostadsbyggnad och lös egendom i byggnaden bestående i eller orsakad av att yttertaketets bärande konstruktion skadats på grund av snötryck.

Vi ersätter inte

- skada om taket inte utförts enligt gällande byggnorm/branschregler vid tidpunkten för uppförandet/reparationen
- skada som beror på ingrepp i den bärande stommen eller angrepp av röta eller skadeinsekter
- skada på altantak, balkongtak, verandatak eller liknande tak.

Aktsamhetskrav

Du ska förebygga och förhindra skada av snötryck genom att se till att taket blir skottat om snömängden blir hotande stor.

Om du brutit mot något aktsamhetskrav

Om aktsamhetskravet åsidosatts kan vi göra avdrag på ersättningen, normalt med 25 procent. Avdraget kan i allvarliga fall bli större, till och med så att du inte får någon ersättning alls. I lindriga fall görs inget avdrag.

Andra naturskador

A19. Vi ersätter skada orsakad av jordskalv med en styrka på minst 4 enligt Richterskalan, jordskred, jordras, bergras, lavin eller vulkanutbrott.

Sprickor i byggnad ersätter vi dock endast om de är så allvarliga att de avsevärt minskat funktionsdugligheten. Således ersätts inte till exempel ytliga sprickbildningar.

Vi ersätter inte

- skada på tomtmark eller byggnad som orsakats av sättning i mark eller grund
- skada på tomtmark eller byggnad som orsakats av sprängnings-, schaktnings-, pålnings- eller spontningsarbete, inte heller skador orsakade av gruvdrift eller uppläggning av jord- och stenmassor
- skada på tomtmark eller byggnad orsakad av vatten- eller vågerosion.

Skada orsakad av vilda djur

A20. Vi ersätter skada genom vilda djur eller fåglar som tagit sig in i bostadsbyggnaden. Vi ersätter dock inte skada orsakad av insekter, råttor, möss eller andra smågnagare.

Hushållsmaskin- och installationsskador

A21. Vi ersätter skada på

- installationer för vatten, värme, avlopp, ventilation, gas, el, fiberoptik eller bredband som är avsedda för den försäkrade byggnaden, som går sönder
- hushållsmaskin som går sönder
- den maskinella utrustningen till brunn, simbassäng eller poolduk, som går sönder.

Vi ersätter inte

- skada på ytskikt inklusive tätskikt
- skada på elslingor i våtrumsgolv

- skada orsakad av rost eller frätning på egendom utanför eller utanpå byggnad
- skada orsakad av rost eller frätning på installation inom byggnad om installationen är äldre än 15 år
- skada som inte inverkar på installationens eller hushållsmaskinens funktion utan enbart består i skönhetsfel
- skada genom sprängningsarbete
- skada genom översvämning eller vatten som tränger in i byggnad (se dock punkt A15)
- kostnad för rensning eller upptining av ledning
- skada på belysningsarmatur, dränerings- och dagvattensystem, skorsten/rökgång, murverk, ventilationshuv, brunn, simbassäng eller poolduk
- skada som leverantör eller annan ansvarar för enligt konsumentköp- eller konsumenttjänstlagen, eller som leverantör eller annan ansvarar för enligt garanti eller liknande utfästelse enligt konsumentköp- eller konsumenttjänstlagen. Vi ersätter dock om den försäkrade visar att den som ansvarar inte avhjälpes eller betalar.

Särskild självrisk

Vid skada orsakad av frysning är självrisken tio procent av skadebeloppet, lägst 2 000 och högst 10 000 kronor.

A22. Vi ersätter skada på tvätt i tvättmaskin eller torktumlare som orsakats av fel på maskinen samt skada på livsmedel i fryn och kyl till följd av temperaturstegring eller fel på frysen.

Vi ersätter inte skada på livsmedel i fryn och kyl till följd av strömavbrott som ersätts av annan enligt ellag (1997:857). Vi ersätter dock om den försäkrade visar att den som ansvarar inte avhjälpes eller betalar.

Glasruteskador

A23. Vi ersätter skada på glasrutor som går sönder i byggnadens fönster eller dörrar samt inglasad balkong och altan. Vi ersätter inte

- skada på isolerglas som endast består i att konstruktionen blivit otät
- skada på glas drivbänkar och inglasad byggnad, t.ex. växthus
- skada genom byggnads- och sprängningsarbete.

Vissa trafikskador

A24. Vi ersätter

- skada på byggnad vid trafikolycka med fordon som omfattas av trafikskadelagen, dock endast om skadan inte är ersättningsbar genom trafikförsäkringen
- skada på försäkrad egendom genom att flygplan eller annat luftfartyg störtar eller att delar från dessa faller ner.

Nöd

A25. Vi ersätter nödskadorna på byggnad; med nödskadorna menar vi skador som uppstår genom nödvändiga räddningsåtgärder för att undanröja fara för en persons liv eller hälsa.

Byggnad under uppförande, om- eller tillbyggnad

A26. Försäkringen gäller för byggnad även under den tid den är under uppförande men med följande begränsning:

- Skada genom läckage eller skada på installationer ersätts inte om den inträffar innan rör-systemen provats och befunnits felfria.

A27. Försäkringen gäller också för arbetsbodar, verktyg och material för bygget med följande begränsningar.

- Stöld av verktyg och material ersätts endast om stölden sker genom inbrott i låst utrymme.
- Skadegörelse på arbetsbodar, verktyg och material ersätts inte.
- Stormskador på verktyg och material ersätts inte. Ansvarsförsäkringen enligt punkt C1-C4 gäller för dig som byggherre och arbetsgivare åt den som hjälper dig med byggnadsarbetet. Anlitar du entreprenör betraktas du normalt inte som arbetsgivare åt honom eller hans anställda.

Merutgifter och hyresbortfall

A28. Blir bostadshuset på det försäkringsställe som anges i försäkringsbeskedet helt eller delvis obrukbart efter en skada som egendomsskyddet i punkt A8-A27 omfattar, ersätter vi dina nödvändiga och skäligen merutgifter om du för eget bruk måste hyra en annan liknande fritidsbostad för fritidsändamål. Merutgifter betalas under högst ett år.

Om bostaden drabbas av en skada enligt första stycket betalar vi under högst två år kostnad för magasinering av möbler om det behövs. Merutgifter och kostnad av magasinering av möbler betalas dock längst tills dess att fritidsbostaden är återställd.

A29. Om din fritidsbostad enligt A28 första stycket, eller del av den, är uthyrd ersätter vi det belopp som du enligt lag är skyldig att sätta ner hyran med. Vi drar av kostnad för värme och andra driftkostnader som du sparar under den tiden. Ersättning lämnas under högst två år, dock längst till dess att fritidsbostaden är återställd och med högst 25 000 kronor.

Om fritidshuset är uthyrt genom förmedling, ersätts inte förmedlingskostnaden.

Särskilda villkor

A30. Om särskilt villkor gäller för din försäkring, anges den särskilda villkorstexten i försäkringsbeskedet.

Skadedjursförsäkring

A31. För Fritidshusförsäkring Bas gäller de delar av Skadedjur- och Hussvampsförsäkringen avsnitt C som inte omfattar skador orsakade av Äkta Hussvamp, se punkt 7 sidan 22.

Fritidshusförsäkring Stor

Utöver det som ingår i Fritidshusförsäkring Bas, omfattas du även av följande

Ersättning på grund av nya normer och branschregler

Vi ersätter i skadat våtutrymme den extra kostnad som kan uppkomma vid återställande eller reparation efter skada på grund av att nya normer och branschregler gäller vid skadetillfället. Högsta ersättning är 20 000 kronor vid varje skadetillfälle.

Med våtutrymme menar vi badrum, duschrum, tvättstuga, WC samt rum för varmvattenberedare eller värmepump. En förutsättning är att utrymmena är beklädda med vattentäta skikt.

Ytskikt och tätskikt i våtutrymme

Försäkringen gäller för det ytskikt och tätskikt som undantas i punkt A13. En förutsättning är att arbetet med ytskikt och tätskikt har utförts enligt gällande byggnormer och branschregler och att kvalitetsdokument eller annan dokumentation kan uppvisas.

Självriskersättning vid översvämning

Vi ersätter den förhöjda självrisk vid översvämning enligt punkt A15. Du betalar endast 1 800 kronor i självrisk.

Nyvärdesskydd hushållsmaskiner

Hushållsmaskiner som omfattas av Fritidshusförsäkring Bas och som inte uppnått fyra års ålder, betraktas som helt nya vid tillämpningen av värderingsreglerna C28 och C35. En förutsättning är att du återanskaffar likvärdig egendom eller reparerar föremålet inom sex månader från skadetillfället. Om föremålet kan repareras ersätts högst reparationskostnaden. Om återanskaffning eller reparation inte sker får du ersättning med värdet enligt punkt C28 och C35.

Med hushållsmaskiner menar vi maskin för klädvård, disk, städning, förvaring eller tillagning av mat och dryck, lufttning eller avfuktning.

Utökat stormskydd

Vi ersätter skada på tomtmark, pool och försäkrad byggnad enligt A4 som blåser sönder vid storm (minst 21 m/sekund). Även vid lägre vindstyrka lämnas ersättning om tomtmarken eller byggnaden skadas av träd eller flaggstång som blåser omkull.

Vi ersätter inte skada på brygga.

Hussvampsförsäkring

För Fritidshusförsäkring Stor gäller Skadedjur- och hussvampsförsäkringen avsnitt C, sidan 21, i sin fulla omfattning inkluderande skydd för skador som orsakats av Äkta hussvamp. Försäkringen gäller utan självrisk.

Värderings- och ersättningsregler

Värderings- och ersättningsreglerna i punkt C30–C40 gäller med följande ändringar: Åldersavdrag på skadade byggnadsdelar begränsas till sammanlagt högst 10 000 kronor, se punkt C35.

Begränsningen av åldersavdraget gäller dock inte för:

- skada på byggnadsdelar som ersätts enligt punkt A11 (kortslutning, överslag eller överspänning) och som är helt avskrivna enligt ersättningstabellen i C35
- skada på byggnadsdelar som ersätts enligt punkt A21 (hushållsmaskin- och installationsskador) och som är helt avskrivna enligt ersättningstabellen i C35
- ytskikt och tätskikt äldre än 30 år i våtutrymme vid skador som ersätts enligt punkt A12 (läckage)
- skada på byggnadsdelar som inte var funktionsdugliga före skadan
- åldersavdrag som kan ersättas från annan försäkring.

Husextra

Försäkrad egendom

1. Husextra gäller för försäkrad egendom enligt punkt A4.

Högsta ersättningsbelopp

2. Högsta ersättningsbelopp vid varje skadetillfälle är 150 000 kronor.

Vilka skador som ersätts

3. Vi ersätter skada på eller förlust av försäkrad egendom genom plötslig och oförutsedd händelse, dock inte i den mån ersättning kan betalas ur fritidshusförsäkringen.

Plötsligheten innebär att den händelse som utlöst skadan haft ett förhållandevis snabbt förlopp. Skador genom slitage och förbrukning faller följaktligen utanför försäkringen. Att händelsen varit oförutsedd innebär att den ska ha inträffat oväntat och att den normalt inte gått att förutse och skada därigenom gått att förhindra.

4. Vi ersätter inte

- skada som uppkommit genom förslitning, självsprickor, vittring eller åldersförändring, vare sig skadan visar sig successivt eller plötsligt
- sprickbildning på byggnad som är naturlig på grund av byggnadens utförande och konstruktion
- skada på byggnad genom fukt, röta, svamp, mögel, rost, frätning eller annan långtidspåverkan
- frostsador på växtlighet i trädgård
- skada orsakad av felaktig konstruktion, felaktigt utförande eller materialfel
- skada på tak och/eller byggnaden i övrigt orsakad av läckage från tak
- låsbyte
- den förhöjda självrisk vid läckageskador enligt punkt A14 och inte heller vid hushållsmaskin och installationsskador enligt punkt A21
- skada orsakad av husdjur, insekter, råttor, möss eller andra smågnagare. Med husdjur menar vi djur som inte är vilda
- skada som leverantör eller annan ansvarar för i enlighet med begränsningarna i punkt A21.

Självrisk

5. Självrisk är 1 800 kronor.

I övrigt gäller villkoren i Fritidshusförsäkring Bas. Det innebär också att avsnitt C gäller i tillämpliga delar.

Byggnad under uppförande, om- eller tillbyggnad

För dig som har anmält att din byggnad är under uppförande, om- eller tillbyggnad gäller Fritidshusförsäkring Stor med samma begränsningar som i punkt A26 och A27.

B Tilläggsförsäkringar

De tilläggsförsäkringar som upptas i detta avsnitt ingår i din försäkring bara om detta särskilt anges i ditt försäkringsbesked.

Småbåt

Med småbåt avser vi i denna försäkring båt med ett totalt värde som inte överstiger 100 000 kronor.

1. Var försäkringen gäller

Försäkringen gäller inom Norden. Vid resa utanför Norden gäller försäkringen i hela världen under resans första 45 dagar, räknat från avresedagen från hemorten i Sverige.

2. Vilken egendom som är försäkrad

Försäkringen gäller för den båt som anges i försäkringsbeskedet. Den gäller även för den utrustning och tillbehör som normalt behövs ombord. Motor ingår om dess fabrikat, motorstyrka och tillverkningsnummer anges i försäkringsbeskedet.

Täcknings-, stöttnings- och pallningsmateriel ingår upp till 4 000 kronor när den är anbrindad till båten.

3. Allmänna begränsningar

Vi ersätter inte

- skada som helt eller delvis orsakats eller förvärrats av konstruktions-, tillverknings eller materialfel
- skada som består i självförstörelse, till exempel självsprickor eller korrosion
- skada som består i nedsmutsning, missfärgning eller repor i ytskiktet.

4. Sjöskada, uppläggnings- och transportskada

Vi ersätter skada på försäkrad egendom, direkt orsakad av plötslig, oförutsedd och utifrån kommande händelse.

5. Brand

Vi ersätter skada direkt uppkommen genom brand, blixn, kortslutning eller explosion. Vi ersätter inte skada på motor eller avgassystem genom explosion i dessa.

6. Stöld och skadegörelse

Vi ersätter skada genom stöld eller andra tillgreppsbrott.

Likaså ersätts skada som uppstått genom försök till dessa brott eller genom uppsåtlig skadegörelse.

7. Aktsamhetskrav

Du ska se till att skada inte orsakas av nederbörd, is, snö, frost, mögel eller djur och att skada annars inte uppkommer på grund av vanvård eller dåligt underhåll.

Du ska se till att skada inte uppkommer genom att batterisyra rinner ut.

Om båten är försedd med utombordsmotor ska du se till att den är så säkert fastsatt att den inte skadas eller förloras genom att den tappas eller lossnar från båten. Du ska se till att skada inte orsakas på motor genom att vattenintag eller ledningar sätts igen eller täcks av något föremål.

Du ska se till att det inte uppstår skada på motor, drev eller backslag till följd av felaktigt bränsle, bristande smörjning eller överhettning.

Då båten ligger i sjön ska förtöjning eller förankring utföras så att den motstår det väder och den sjögång som med hänsyn till platsen och årstiden kan förekomma. Båten ska hållas länsad. Då båten är uppdragen eller uppställd på land ska den vara placerad på betryggande avstånd från sjön med hänsyn till svallsjö och extremt högvatten.

Motorbåt med utombordsmotor ska låsas fast i bryggan med av oss godkänd utrustning (kätting eller hänglås av klass 3). Låskravet gäller endast när båten ligger i hemmahamnen.

Utombordsmotor som är monterad på båten ska vara fastlåst med låsanordning som är godkänd av oss. (Det är inte godkänt att låsa motorn med ett hänglås i tvingskruvarna). Motor och utrustning eller tillbehör som inte är monterad på båten ska vara inlåst.

Då båten förvaras på släpfordon ska detta vara låst med av oss godkänt lås.

Särskilt aktsamhetskrav för segelbräda: Segelbräda eller tillbehör till denna som lämnas utan uppsikt av dig måste förvaras inlåst eller fastlåst. Med fastlåst menar vi t ex att bräda på biltak ska vara låst vid låst takräcke.

8. Om du brutit mot något aktsamhetskrav

Om du brutit mot något aktsamhetskrav gör vi normalt avdrag med 25 procent på ersättningen.

Avdraget kan i allvarliga fall bli större, till och med så att du inte får någon ersättning alls. I lindriga fall görs inget avdrag.

9. Hur vi värderar och ersätter din förlorade eller skadade egendom

Båt, utrustning och tillbehör värderas till marknadsvärdet, det vill säga kostnaden för inköp i den allmänna handeln av likadan eller närmast motsvarande båt, utrustning och tillbehör i det skick den var omedelbart före skadetillfället.

För viss utrustning och tillbehör finns särskilda värderingsregler. Utgångspunkten är priset i den allmänna handeln i Sverige för ny likvärdig egendom. Från det beloppet görs åldersavdrag enligt värderingstabellen i punkt 15. Reglerna tillämpas inte för föremål som inte var funktionsdugliga vid skadetillfället.

Sådana föremål ersätts med marknadsvärdet. Inte heller tillämpas reglerna om de skulle leda till ett oskäligt resultat.

Värderingstabellen tillämpas inte vid totalskada. Kan egendomen repareras värderas skadan till den reparationskostnad som är rimlig och skälig i förhållande till marknadsvärdet.

Försäkringsbeloppet ska motsvara det sammanlagda värdet av den försäkrade egendomen (båt, utrustning och tillbehör). Är försäkringsbeloppet betydligt lägre ersätter vi på grund av underförsäkring endast så stor del av skadan som försäkringsbeloppet utgör av värdet.

10. Merkostnader vid skada på båt

Vi ersätter kostnad för bärgning och förflyttning av båten från skadeplatsen till av oss godkänd plats, under förutsättning att det inträffat en ersättningsbar skada. Ersättning för merkostnad kan lämnas med högst 15 000 kronor.

11. Ansvarsförsäkring

I försäkringen ingår också ansvarsförsäkring för dig som ägare, förare eller brukare av båten.

Försäkringen gäller också för annan person som har lov att föra eller bruka båten.

Försäkringen gäller inte

- för skada på båten, båtillbehör, egendom ombord eller egendom som tillhör båtens ägare, förare eller brukare
- vid deltagande i hastighetstävling för motorbåtar
- då båten används i förvärvssyfte eller hyrs ut yrkesmässigt
- då båten har övergått till ny ägare
- då båten är rekviderad eller har tagits i anspråk av civila eller militära myndigheter
- för skadestånd eller annan ersättningsskyldighet till följd av underlåtenhet att röja och bortförskaffa vrak.

Vi betalar vid samma skadetillfälle, oavsett om en eller flera försäkrade är ansvariga, sammanlagt högst trettiofem miljoner kronor.

I övrigt gäller reglerna för ansvarsförsäkring i punkt C1-C4.

12. Rättsskyddsförsäkring

I försäkringen ingår också rättsskydd för dig som ägare till den försäkrade båten samt för brukare och förare – de försäkrade – i denna deras egenskap. Rättsskyddet gäller inte för den som har brukat båten utan lov.

För rättsskyddet gäller i övrigt i tillämpliga delar reglerna för rättsskyddsförsäkring, punkt C5-C16 men med följande ändringar.

Rättsskyddet gäller – förutom i de tvister som räknas upp under punkt C6 – även i tvister som kan prövas av dispaschör. Vad som sägs om kostnader i rättegång ska också tillämpas på kostnader vid dispasch. I båtförsäkringen undantas från rättsskydd

- för uthyres del, tvister som avser anspråk på grund av yrkesmässig uthyrning av båten
- brottmål där misstanke om brott eller åtal till någon del avser uppsåtliga eller grovtvårdslösa gärningar, till exempel sjöfylleri eller grovt sjöfylleri. Försäkringen gäller inte heller för tvist som avser skadestånd eller annat anspråk på grund av att du begått eller misstänks ha begått sådana gärningar.

13. Självriser

Försäkringens grundsjälvrisk är 1 800 kronor. För rättsskydd är självrisken 20 procent av kostnaderna, lägst 1 800 kronor.

14. Allmänna bestämmelser

I övrigt gäller Allmänna bestämmelser, punkt C43–C72.

15. Ersättningstabell

Avdrag i procent av nypriset

Värderingstabell Föremål	Föremålets ålder						Därefter per på- börjat år	Maximal avskriv- ning
	0 år	1 år	2 år	3 år	4 år	5 år		
Motorer, drev och delar till dessa (ej raka axlar)	0%	5%	10%	15%	20%	25%	5%	60%*
Mast och rigg	0%	0%	0%	0%	0%	0%	4%	50%
Segel av normal kvalitet	0%	0%	0%	10%	20%	30%	5%	80%
Segel av mylar, kevlar och liknande	0%	15%	30%	50%	80%	80%	–	80%
Kapell, sprayhood	0%	10%	20%	30%	40%	50%	10%	80%
Batteri	0%	20%	40%	60%	80%	80%	–	80%
Elektronisk utrustning, till exempel gps, radio, radar	0%	10%	20%	30%	40%	50%	10%	80%
Dynor, stolar och säten	0%	10%	20%	30%	40%	50%	10%	80%

Tabellen tillämpas inte vid totalskada.

* Motorer som är 20 år och äldre ersätts med marknadsvärdet.

Skogsförsäkring Egendomsskydd

1. Försäkringen gäller för det intresse försäkringstagaren och delägare har i egendomen.

Beträffande skogsprodukter gäller försäkringen dock endast för försäkringstagaren och delägare såsom ägare till försäkrad egendom.

2. Försäkringen gäller för skada som inträffat under den tid försäkringen varit i kraft.

3. Försäkringen gäller på försäkringsstället, varmed avses den eller de fastigheter som angetts i försäkringsbeskedet. För skogsprodukter, se punkt 5c nedan, gäller försäkringen även utanför försäkringsstället.

4. Försäkringen avser endast sådan skada som består i att egendomens värde minskas eller går förlorat och således inte sådan förlust som uppkommer till exempel genom att egendomen inte kan användas på beräknat sätt.

Har skada på viss egendom medfört förlust i tillverkning, förvaring, användning eller försäljning av annan egendom, ersätts inte sådan förlust genom försäkringen.

5. Försäkrad egendom

Försäkringen omfattar

- a. växande skog på skogsmark. Med växande skog menar vi träd som omedelbart före skadetillfället var levande och som växer på försäkrad skogsmark
- b. skogsmark enligt fastighetstaxeringslagen
- c. skogsprodukter som kommer från försäkringsstället. Med skogsprodukter avses rundvirke (till exempel timmer, massaved), stamdelar och hyggesavfall som ska användas till flis
- d. hägnader och broar, befintliga på skogsmark.

6. Skadehändelser

Ersättning lämnas för skada genom följande skadehändelser.

För skogsmark, skogsprodukter, hägnader och broar gäller försäkringen dock endast för skada genom brand, explosion, åskslag och luftfartyg enligt punkt 6a – d.

a) brand

Med brand avses eld som kommit lös. Undantag: Försäkringen gäller inte för kostnad avseende brandsläckning.

Aktsamhetskrav

Öppen eld får inte anläggas då eldningsförbud råder. Om aktsamhetskravet inte är uppfyllt – se punkt 7.

b) explosion

Med explosion förstås en ögonblickligt uppträdande kraftyttring, försakad av gasers eller ångors strävan att utvidga sig.

Undantag: Ersättning lämnas inte för skada genom sprängningsarbete.

c) åskslag

Försäkringen gäller för skada genom åskslag.

d) luftfartyg

Försäkringen gäller för skada genom luftfartyg som störtar eller genom föremål som faller ned från luftfartyg. Som luftfartyg anses även satelliter.

Undantag: Försäkringen gäller inte för skada genom spridning av kemiska eller biologiska preparat.

e) storm, snöbrott

Försäkringen gäller för skada genom storm och eller snöbrott.

Ersättning lämnas endast på växande skog enligt punkt 5a.

Ersättning lämnas när ett sammanhängande område på minst 0,5 hektar stormskadats eller utsatts för snöbrott så att återväxtåtgärder är erforderliga enligt skogsvårdslagen och minst 50 procent av virkesförrådet har skadats inom varje enskilt område.

f) torka, frost, svamp-, sork- eller insektsangrepp

Försäkringen gäller för skada på plantskog genom torka, frost, svamp-, sork- eller insektsangrepp.

Med frostskada avses skada på plantskog som orsakats av avkylning genom rimfrost och/eller dimfrost vid lufttemperatur understigande noll grader Celsius. Ersättning lämnas när ett sammanhängande område på minst 0,5 hektar har skadats. Dessutom ska inom varje enskild del av området minst 50 procent av antalet plantor med en högsta medelhöjd av 1,3 meter plantskog ha skadats och inte längre vara utvecklingsbara.

Planteringen eller sådden ska ha varit utförd med ett antal plantor eller såddfläckar som inte understiger antalet plantor eller såddfläckar i tabellen enligt nedan med mer än högst tio procent.

Ståndortsindex H100	Stamantal/hektar		
	Upp till 1,3 meters höjd	Över 1,3 meters höjd upp till 5 meters höjd	Över 5 meters höjd upp till 10 meters höjd
>18	1 500	1 200	900
≤18	1 000	800	600

Undantag: Försäkringen gäller inte för skada

- på plantskog av lövträd
- på plantskog av sitkagran (*Picea sitchénsis*) eller douglasgran (*Pseudotsuga taxifolia*)
- genom barkborrar.

7. Om du brutit mot aktsamhetskravet

Om aktsamhetskrav enligt punkt 6a inte uppfyllts görs ett avdrag med 20 procent av eljest utgående ersättning, dock lägst med ett halvt och högst tio prisbasbelopp. Avdraget kan minskas om det finns särskilda skäl med hänsyn till försummelsens art eller andra omständigheter.

Nedsättning görs dock inte

- om det kan antas att skadan skulle ha inträffat även om aktsamhetskravet uppfyllts
- om den som skulle tillse att aktsamhetskravet uppfyllts inte kan lastas för att det åsidosatts.

8. Skadevärderings- och ersättningsregler

Skada på egendom värderas enligt nedan angivna regler.

Värdering av skada på växande skog vid skada enligt 6a–6e

Skada utgörs av den minskning i rotvärde som uppkommit på de skadade träden (se nedan, Rotvärde) och den förlust som framkommer (se nedan, Mervärde och Värdering av skada på fröställning).

Rotvärde

Rotvärdet beräknas till skillnaden mellan inom orten allmänt gällande leveranspris för virke och avverknings- och utforslingskostnader.

Vid ersättningsbar skada enligt 6a–e ersätter försäkringen endast den minskning av de skadade trädens rotvärde som beror dels på tekniska skador på träden och dels på den merkostnad som uppstår när skadade träd ska tillvaratas. Med merkostnad avses endast ökning av normala direkta kostnader för avverkning av skadade träd och utforsling av virket från de skadade träden till närmaste upplagsplats.

Vid beräkning av rotvärdet såväl före som efter skadan ska den värdenivå som gällde omedelbart före skadan ligga till grund för beräkningarna. Försäkringen ersätter inte minskat rotvärde på skadade träd på grund av sjunkande leveranspriser för virke.

Mervärde

Med mervärde menas värdeförlust på grund av för tidig avverkning. Mervärde beräknas enligt Lantmäteriets värderingsregler vid intrång i skogsmark och sker med hjälp av tyträdspriser.

För att utjämna stora prisändringar mellan enskilda år beräknas normalt tyträdspriset som ett enkelt medeltal av det aktuella årets och de närmast föregående fyra årens tyträdspriser.

Om summan av kostnaden för nödvändig föryngringsåtgärd på grund av skadan och värdet av tillväxtförlust, beräknad enligt följande, överstiger mervärdet ersätts skadan i dessa fall dels med skälig kostnad för nödvändig föryngringsåtgärd och dels med tillväxtförlust på grund av skadan. Tillväxtförlust beräknas efter 3 procent ränta per år på schablonberäknad kostnad för den ursprungliga föryngringsåtgärden.

Den högsta beståndsåldern för tillämpning av bestämmelserna i denna villkorspunkt framgår av tabellen nedan.

Tillväxt- område	Bonitet	Ståndordsindex H100, m					
		T12-14 G12	T16-18 G14-22	T20-22 G18-22	T24 G24-26	G28-30	<G30
1	50 år	45 år	40 år	35 år	30 år	25 år	–
2	45 år	40 år	35 år	30 år	25 år	25 år	–
3	45 år	40 år	30 år	25 år	20 år	15 år	–
	<T12 <G12	T12 G12	T14-16 G14	T18-20 G16-18	T20-22 G20-24	T28 G26-30	<G30
4a	40 år	35 år	25 år	20 år	15 år	5 år	5 år
4b, 5	40 år	30 år	20 år	15 år	10 år	5 år	5 år

Värdering av skada på fröträdsställning

Utöver förlust enligt punkt 8 (Mervärde, Rotvärde) ämnas ersättning med 65 procent av skälig kostnad för nödvändig plantering eller hjälpplantering under förutsättning att fröträdsställningen motsvarat kraven enligt gällande anvisningar till skogsvårdslagen.

Undantag: Ersättning lämnas inte för skador på föryngringsytor där den tid löpt ut som enligt gällande anvisningar till skogsvårdslagen godtas som den längsta för att skapa naturlig återväxt (självföryngring).

Värdering av skada på skogsmark

Skada värderas till skillnaden mellan skogsmarkens värde omedelbart före och efter skadan.

Värdering av skada på skogsprodukter, hägnader och broar

Skada värderas till skillnaden mellan egendomens värde omedelbart före och efter skadan. Skogsprodukternas värde beräknas efter inom prisområdet gällande leveranspriser för skogsprodukter. Definition av skogsprodukter, se punkt 5.

Värdering av skada på plantskog vid skada enligt punkt 6f

Ersättning lämnas med skälig kostnad för utförd hjälpplantering i skadad plantering eller utförd hjälpsådd i skadad sådd.

Antalet ersättningsberättigade plantor får inte överstiga det antal som har skadats och inte längre är utvecklingsbara.

Kostnader för markberedning ersätts vid behov där markberedning tidigare utförts och om skadegraden överstiger 75 procent.

Med markberedning avses:

- Bearbetning av planteringspunkt så att mineraljord blottas.
- Bearbetning sker genom harvning, fläckmarkberedning eller högläggning.
- Bearbetad yta ska vara minst 50 x 50 cm per planteringspunkt.

Den skadade plantskogen ska ha anlagts med för ståndorten lämpligt plant- eller frömaterial.

Skadeersättningsregler

Försäkringen ska inte bereda den försäkrade någon vinst utan endast ersättning för liden skada. Det innebär till exempel att i de fall statligt bidrag lämnas i samband med skada begränsas ersättningen i motsvarande omfattning.

Skadeersättning

Ersättning lämnas för

- skada värderad enligt punkt 8 (Skadevärderingregler)
- räddningskostnad med avdrag för
  - självrisk
  - eventuell underförsäkring.

I räddningskostnad ingår skäligen kostnader för nedlagt arbete vid brandbevakning. Högsta ersättning för brandbevakning är 5 000 kronor per dygn.

Brandbevakning kan tidigast starta efter det att räddningstjänsten avslutat insatsen. Detta ska dokumenteras skriftligen.

Vi ersätter inte brandbevakning som enbart avser torvmossar.

Panträtt i fast egendom samt företagsinteckning

För den som har panträtt i fast egendom gäller bestämmelserna i Lag om säkerhetsrätt i försäkringsersättning.

Med brandförsäkringsavtal jämställes även annat försäkringsavtal till den del det omfattar ersättning för skada genom brand, explosion eller åskslag.

Om den som innehar rätt enligt företagsinteckning anmäler namn och adress hos försäkringsföretaget, så har han, om skadan avser företagsintecknad egendom, företrädesrätt till ersättning för skada genom brand, explosion eller åskslag. Företrädesrätten gäller om ersättningsbeloppen överstiger tio procent av försäkringsbeloppet för ifrågavarande slag av egendom.

Gällande lag om inbördes företrädesrätt mellan dessa inteckningshavare samt om andra rättsägares rätt vid konkurs och utmätning är dock tillämplig.

Ersättningsregler i övrigt

Vid utbetalning av skadeersättning beaktas om den ersättningsberättigade är redovisningskyldig för mervärdesskatt.

Vi äger rätt att överta skadad egendom för vilken vi lämnat full ersättning.

Om den i försäkringsbeskedet angivna arealen produktiv skogsmark är mindre än den verkliga – underförsäkring – begränsas ersättningen i motsvarande mån.

9. Självrisk

Vid varje skada dras från skadebeloppet ett belopp som utgör den försäkrades självrisk. Självrisken är 1 800 kronor.

Ersättning enligt punkt 6f – torka, frost, svamp-, sork-, eller insektsangrepp – lämnas utan avdrag för självrisk.

10. Besiktning av skada

Vi har rätt att besiktiga skada samt att utfärda anvisning för tillvaratagande av skadad egendom, innan sådan åtgärd vidtas. Avverkning av skadad skog enligt punkt 6a–e eller återväxtåtgärder enligt punkt 6f får påbörjas först efter särskilt medgivande från oss.

11. Ansvarsförsäkring

Försäkringen omfattar den skadeståndsskyldighet för person- eller sakskada som försäkrad kan åläggas på grund av ägande eller brukande av försäkrad skogsfastighet.

Fritidshusförsäkringens ansvarsvillkor gäller i tillämpliga delar men med följande tillägg och begränsningar:

- Yrkesundantaget upphävs vad gäller utövande av skogsbruk på försäkrad fastighet.
- Försäkringen gäller inte för skada på eller genom levererad egendom.
- Försäkringen gäller inte för skada på människor eller miljö genom användande av kemikalier för insekts- eller slybekämpning.

Försäkringen gäller inte för skada som består i eller är en följd av ras, sättning eller förskjutning i marken eller förändring i grundvattennivån.

12. Rättsskyddsförsäkring

Försäkringen omfattar ombuds- och rättegångskostnader för försäkrad vid tvist på grund av ägande eller brukande av försäkrad skogsfastighet.

Fritidshusförsäkringens rättsskyddsvillkor gäller i tillämpliga delar men med följande tillägg och begränsningar:

- Yrkesundantaget upphävs vad gäller utövande av skogsbruk på försäkrad fastighet.
- Försäkringen gäller inte för tvist som rör förhållandet mellan arbetsgivare och arbetstagare.
- Försäkringen gäller inte för tvist som kan prövas av fastighetsdomstol eller miljödomstol om den försäkrade är att anse som sökande part. I miljödomstolen omfattas endast tvister som gäller ersättning eller skadestånd enligt 31 och 32 kap miljöbalken.
- Försäkringen gäller inte för tvist som rör sådan av försäkringstagaren bedriven eller planerad verksamhet eller del därav som enligt miljöbalken kallas miljöfarlig verksamhet, oavsett om miljöbalken åberopas eller inte.
- Försäkringen gäller inte för tvist där den försäkrade är konkursgäldenär eller part i ackordsförhandling utan konkurs.

Allmänna bestämmelser

I övrigt gäller i tillämpliga delar Allmänna bestämmelser, punkt C43–C72.

C Gemensamma villkor och upplysningar

Skadedjurs- och hussvampsförsäkring

Försäkringsgivare

Försäkringsgivare är Anticimex Försäkringar AB, organisationsnummer 502000-8958. Box 47025, 100 74 Stockholm, telefon 08-517 633 00 eller www.anticimex.se. Vid skadedjursfrågor, telefon 075-245 10 00 eller www.anticimex.se.

För Fritidshusförsäkring Bas gäller de delar av Skadedjurs- och Hussvampsförsäkringen som inte omfattar skador orsakade av Äkta hussvamp, se punkt 7.

Definition

Skadedjursförsäkring består av:

- Försäkring för sanering av skadedjur.
- Försäkring för skada orsakad av träskadeinsekter.
- Skada genom sent upptäckt dödsfall.

Hussvampsförsäkringen består av:

- Försäkring för skada på byggnad orsakad av Äkta hussvamp.

1. Vad försäkringen gäller för

Försäkringen gäller för byggnad som är angiven i försäkringsbeskedet.

Försäkringen gäller för huvudbyggnaden i Hussvampsförsäkring.

2. När försäkringen gäller

Försäkringen gäller under den tid fritidshusförsäkringen är i kraft.

3. Försäkringen omfattar

3.1. Försäkringsvillkoren och vad som antecknats i eventuellt besiktningssprotokoll eller angetts i åtgärdsintyg är bestämmande för omfattningen av försäkringen.

Med besiktningssprotokoll avses protokoll över besiktningar i samband med försäkringens tecknande samt även protokoll över besiktningar som Anticimex tidigare utfört.

3.1.1 Särskilda nyteckningsregler

Försäkringsmomenten för skada orsakad av träskadeinsekter och försäkringen för skada på byggnad orsakad av äkta hussvamp börjar gälla vid godkänd besiktning eller senast 9 månader efter begynnelse dagen, såvida Anticimex inte dessförinnan nekat eller meddelat undantag från försäkringen. När försäkringen börjar gälla inträder Anticimex ansvar från begynnelse dagen.

4. Försäkring för sanering av skadedjur

Vid sanitär olägenhet på grund av skadedjur utförs nödvändiga åtgärder så som att

- motta anmälan om skada
- utföra sanering av skadedjuren.

Sanering av skadedjur omfattar att på/i samtliga försäkrade byggnader på fastigheten samt på lösöre i bostadsutrymme bekämpa förekomsten av skadedjur.

Med skadedjur avses till exempel pälsänger, mjölbagge, kackerlacka, träskadeinsekter, geting, råtta, mus och andra insekter som kan utgöra en sanitär olägenhet.

Med sanering menas att göra boendemiljön sundare genom rådgivning, användande av fällor eller annan mekanisk sanering och/eller kemisk behandling. Val av metod avgörs av Anticimex från fall till fall.

4.1. Undantag från försäkringens omfattning

- Sanering av skadedjur i utrymme som helt eller delvis används i näringsverksamhet.
- Direkt eller indirekt skada orsakad av skadedjur.
- Åtagande inkluderar inte upptagning av vägg, golv och tak eller tillhörande ytskikt och inte heller andra ingrepp av byggnadsteknisk art.
- Sanering av kläder och livsmedel.
- Sanering av lösöre som används i yrkesmässig verksamhet.
- Rengöring/städning efter utförd sanering, t.ex. borttagning av döda råttor, möss eller insekter.

5. Försäkring för skada orsakad av träskadeinsekter

Vid angrepp på byggnad av husbock, hästmyra och/eller andra träskadeinsekter utförs åtgärder som att utföra nödvändiga reparationer av enheter vars bärighet äventyras.

5.1. Undantag från försäkringens omfattning

- Angrepp på rötskadat virke.
- Byggnad som är eller har varit ekonomibyggnad eller uthus vid lantgård.

6. Skada genom sent upptäckt dödsfall

Vid skada orsakad av ett en person avlidit och dödsfallet blivit oupptäckt en längre tid utför Anticimex:

- Nödvändig desinficering samt luktbehandling av försäkrad byggnad.
- Nödvändiga och skäligen reparationer.

6.1. Undantag från försäkringens omfattning

- Skada på lösöre.
- Ersättning för bortforsling av den avlidne.
- Indirekta kostnader, det vill säga kostnader för annat än desinficering, luktbehandling och reparationer enligt punkt 6.

7. Försäkring för skada orsakad av Äkta hussvamp

Detta skydd omfattas endast av Fritidshusförsäkring Stor.

Försäkringen omfattar sanering och skador på försäkrad huvudbyggnad orsakad av Äkta hussvamp (*Serpula lacrymans*) samt dess vilda form (*Serpula himantoides*) som kan fastställas vid typbestämning av fruktkropp och mycel.

Försäkringen gäller för skäligen och nödvändigen kostnader för att sanera, avlägsna och återställa skador på skadade byggnadsdelar.

Anticimex lämnar ersättning för nödvändigen och skäligen merkostnader för flytt och magasinering av möbler. Ersättningen förutsätter att merkostnaden uppstår som en direkt följd av reparation eller sanering.

7.1. Undantag från försäkringens omfattning

- Angrepp av andra rötsvampar och mögelsvampar.
- Skador som kan härledas till vatten- eller fuktskador och som är ersättningsgilla enligt den sedvanliga villaförsäkringen ersätts inte.
- Angrepp på byggnadsdelar utomhus, till exempel balkonger, utomhustrappor, terrasser och uterum eller andra liknande utanpåliggande konstruktioner. Anticimex ersätter dock invändig skada som härstammar från svampangrepp där svampkroppen befinner sig utomhus.

8. Högsta ersättning

8.1. Avseende skada orsakad av Träskadeinsekter och sent upptäckt dödsfall är högsta ersättningen fyra miljoner kronor per skadetillfälle.

Avseende försäkring för sanering av skadedjur gäller försäkringen utan beloppsgräns.

8.2. Försäkring för skada orsakad av Äkta hussvamp.

Ersättning utgår med fullvärde för skada orsakad av Äkta hussvamp. I de fall du har fritidshusförsäkring meddelad på första risk med ett visst belopp utgår ersättning med högst det beloppet. Ersättning för merkostnader i samband med skada orsakad av Äkta hussvamp lämnas med högst 1,5 prisbasbelopp inom gällande högsta försäkringsbelopp.

9. Självrisk

9.1. Försäkringarna gäller utan självrisk.

10. Säkerhetsföreskrifter

(aktsamhetskrav)

- Kunden är skyldig att väl vårda fastigheten och att åtgärda eventuella fel och brister i byggnaden fackmässigt och vid var tid gällande byggnorm.
- Kunden utfäster sig att vid uppförande, reparation, om- eller tillbyggnad inte använda virke, som är eller skäligen kan misstänkas vara skadat.
- Kunden är skyldig att ge Anticimex personal tillträde för att utföra försäkringsbesiktning för att minska risken för att skada uppkommer eller förvärras.

Vid åsidosättande av säkerhetsföreskrift kan ersättning från försäkringen sättas ned, enligt vad som anges i försäkringsavtalslagen.

11. Kundens åtagande

Inför och vid besiktning ska kunden efterfölja eventuella instruktioner som meddelas av Anticimex.

12. Ersättningsregler vid skada

- Anticimex avgör i vilken form ersättning ska lämnas.
- Ersättning lämnas för skäligen och nödvändiga kostnader. Upptäcks felet/skadan i samband med underhålls/ reparations- eller ändringsarbete, till- eller ombyggnad lämnas ersättning med det belopp motsvarande den kostnadsökning skadan medfört i förhållande till de planerade arbetena.
- Försäkringen gäller endast för skada eller del av skada som inträffar under försäkringsperioden.
- Skador på byggnad/byggnadsdel saneras eller ersätts med likadan eller närmast motsvarande byggnadsdel för att återställa byggnaden till det skick att byggnaden/byggnadsdelen kan användas för avsedd funktion.
- Indirekta skador och omkostnader såsom inkomstförluster, förlust av hyresintäkter eller städkostnad ersätts ej.
- Estetiska eller andra skador som inte påverkar nyttjandet av byggnaden eller byggnadsdels funktion ersätts inte. Desamma gäller obefogad rädsla, obehag av lukt eller störande ljud.
- Merkostnader till följd av att normala byggregler/åtgärder inte kan utföras på grund av att byggnaden är k-märkt eller q-märkt ersätts inte. Vi ersätter inte heller kulturhistoriska värden, affektionsvärden eller konstnärlig utsmyckning.
- Kunden ska snarast möjligen underrätta Anticimex, då angrepp eller skada misstänkts eller vid upptäckt av fukt, röta, mögel eller vattenskada. För att skadeanmälan ska bli så fullständig bör kunden samråda med Anticimex innan kunden låter åtgärda uppkomna skador.
- Från ersättningen görs avdrag för moms i de fall kunden är momsredovisningsskyldig.
- I övrigt vad det gäller ”värderings- och ersättningsregler”, se punkt C17-C18 samt C30-C40.

13. Klagomål

Om du tycker att Anticimex har handlat fel i ett ärende bör du i första hand vända dig till handläggaren hos Anticimex. Du kan också begära prövning i Anticimex reklamations- och skadenämnd. Nämnden har till uppgift att på kundens begäran ompröva handläggares beslut. Nämndens beslut omprövas inte inom Anticimex.

Du kan också mejla till klagomalsansvarig@anticimexforsakringar.se. För mer information om Anticimex klagomålshantering se www.anticimexforsakringar.se

14. Allmänna bestämmelser

I övrigt gäller tillämpliga delar under Allmänna bestämmelser i avsnitt C.

15. Särskilt villkor

Om särskilt villkor gäller för din försäkring, anges den särskilda villkorstexten i försäkringsbeskedet.

16. Vid frågor om skadedjurs- och hussvampsförsäkring

Kontakta ditt lokala Anticimexkontor eller www.anticimex.se

17. Information om Anticimex behandling av personuppgifter

Anticimex Försäkringar AB ("Anticimex") svarar för en del av ditt försäkringsskydd och är personuppgiftsansvarig för den behandling av personuppgifter som sker inom ramen för det försäkringsskyddet. Vi samlar främst in uppgifterna från Folksam och kan också komma att samla in uppgifter direkt från dig i samband med besiktning eller skada. Ändamålet med Anticimex behandling av dina personuppgifter är att teckna, fullgöra och administrera försäkringsavtal i syfte att tillhandahålla våra tjänster till dig samt att fullgöra våra skyldigheter enligt avtal och lag. Den rättsliga grunden för behandlingen är att fullgöra avtal och för att uppfylla rättsliga skyldigheter och rättigheter som berör verksamheten. Efter en intresseavvägning sker

även behandling av personuppgifter för marknadsföring, sammanställning av marknads- och kundanalyser och statistik. Personuppgifterna är avsedda att i första hand användas av bolag inom Anticimex-gruppen men personuppgifter kan komma att lämnas ut till andra företag, föreningar och organisationer som Anticimex-gruppen samarbetar med, exempelvis ditt villa/fritidshusförsäkringsbolag, återförsäkringsgivare och banker, samt till myndigheter när det föreligger skyldighet därom enligt lag. Vi lagrar dina personuppgifter i 10 år efter försäkringens upphörande och i händelse av skada i enlighet med preskriptionsreglerna i FAL. Du har rätt att kontakta oss om du vill ha ut information om de uppgifter vi har om dig, för att begära rättelse eller för att utnyttja någon av dina andra rättigheter enligt Dataskyddsförordningen. Kontakta oss via e-post till gdpr@anticimexforsakringar.se eller via brev, märk ansökan med "Dataskydd" och skicka den till Anticimex, Box 47025, 100 74 Stockholm. Mer information om hur vi behandlar dina personuppgifter och hur du nyttjar dina rättigheter finner du på www.anticimex.se/personuppgifter. Om du önskar kontakta oss med anledning av vår hantering av dina personuppgifter är du välkommen att kontakta vårt Dataskyddsombud på gdpr@anticimexforsakringar.se. Anticimex står under tillsyn av integritetsmyndigheten (IMY) och du har även rätt att vända dig direkt till dem med ett klagomål.

Ansvarsförsäkring

C1. Ansvarsförsäkringen gäller den försäkrade fastigheten och endast ditt skadeståndsansvar i din egenskap av fastighetsägare, tomträttsinnehavare eller ägare till byggnad på arrenderad mark.

I fråga om jord- eller skogsbruksfastighet (lantbruksenhet) omfattar försäkringen bara ansvar för boningshus, alltså inte för jord- eller skogsbruksdriften.

Försäkringen omfattar ansvar för övriga byggnader och tomtmark på jord- eller skogsbruksfastighet om det inte bedrivs förvärvsverksamhet med inkomster över 50 000 kronor per år på fastigheten.

Om du ändrar huset eller bygger nytt ingår också ditt ansvar som byggherre och arbetsgivare åt den som hjälper dig med byggnadsarbetet. (Anlitat du entreprenör betraktas du normalt inte som arbetsgivare).

Försäkringen gäller inte för något som har samband med ditt arbete eller annan förvärvsverksamhet eller tjänsteutövning.

C2. Försäkringen gäller för person- eller sakskada som du under försäkringstiden orsakar genom vårdslöshet eller på annat sätt blir ersättningsskyldig för enligt skadeståndsrättsliga regler. Försäkringen gäller på motsvarande sätt för kränkning som uppkommit i samband med personskada. Skada orsakad med uppsåt ersätts inte och inte heller skada som uppstår i samband med att du utför uppsåtlig gärning som enligt lag kan leda till fängelse. I punkt C55-C57 kan du se vilka situationer försäkringen ändå kan gälla för vid skada orsakad med uppsåt.

Om du krävs på skadestånd för en skada som omfattas av försäkringen utreder vi om du är skadeståndsskyldig och förhandlar med den som kräver skadestånd. Det skadestånd som du blir skyldig utge betalar vi i ditt ställe. Vid rättegång för vi din talan och svarar även för rättegångskostnaderna. Vi är inte bundna av att du, utan vårt samtycke, tar på dig skulden för en skada, godkänner ersättningskrav eller betalar ersättning. Om vi så begär är du skyldig att medverka till uppgörelse i godo med den som kräver skadestånd. Har vi förklarat oss villiga att göra upp i godo är vi fria från skyldighet att ersätta kostnader som uppkommer därefter och att företa ytterligare utredning.

Vi betalar vid samma skadetillfälle och oavsett om flera försäkrade är ansvariga sammanlagt högst fem miljoner kronor.

C3. Försäkringen gäller inte för skada som drabbar någon av dem som försäkringen gäller för.

C4. Vi ersätter inte skada på egendom som du eller någon annan som försäkringen gäller för

- hyrt eller lånat
- förvarat, transporterat, reparerat eller bearbetat
- tagit mer än helt tillfällig befattning med.

Vid bedömningen av om din befattning med egendomen varit mer än helt tillfällig tar vi inte bara hänsyn till befattningens varaktighet utan också till om befattningen har varit av kvalificerat slag eller avsett stora värden.

Rättsskyddsförsäkring

Vem försäkringen gäller för

C5. Rättsskyddet gäller endast för dig i din egenskap av fastighetsägare, tomträttsinnehavare eller ägare till byggnad på arrenderad mark, se punkt A4. Rättsskyddet gäller inte vid tvist om arrendeavtal som inte avser byggnaden.

För jord- eller skogsbruksfastighet (lantbruksenhet) gäller rättsskyddet bara tvister angående bostadshus som någon av de försäkrade bor i. Rättsskydd gäller för tvister angående övriga byggnader och tomtmark på jord- eller skogsbruksfastighet om det inte bedrivs någon förvärvsverksamhet med inkomster över 50 000 kronor på fastigheten.

Vad försäkringen gäller för

C6. Rättsskyddet gäller för den försäkrade fastigheten och för:

- tvist som enbart kan prövas som tvistemål (T-mål) av tingsrätt, hovrätt eller Högsta domstolen
- tvist i mark- och miljödomstolen som gäller ersättning eller skadestånd enligt 31 och 32 kap i miljöbalken, tvister som handläggs som fastighetsmål (F-mål) samt tvister som avser frågor om regleras i lagen om allmänna vattentjänster eller i föreskrifter som meddelats med stöd av den lagen
- hyresmål som prövas av Svea Hovrätt (ÖH-mål).

Försäkringen gäller också för resning i nu nämnda mål, dock endast om resning beviljas.

Tvist anses uppstå vid den tidpunkt när en part helt eller delvis avvisar ett framställt anspråk. Är tvisten så att den först ska handläggas eller prövas av någon annan instans än ovan, eller att någon av parterna i tvisten väljer att låta tvisten handläggas eller prövas av annan nämnd eller instans än ovan, betalas endast kostnader som uppkommit efter en sådan handläggning eller prövning.

Vad försäkringen inte gäller för

C7. Försäkringen gäller inte för

- tvister som vid en rättslig prövning ska handläggas som så kallade småmål. Med småmål menas tvister där värdet av vad som yrkas inte överstiger ett halvt prisbasbelopp. Beloppsbegränsningen gäller även för tvister utomlands. Tvist med Folksam om försäkringsavtalet omfattas dock
- tvister där du inte har ett befogat intresse att få din sak behandlad med beaktande av möjlighet till framgång i tvisten, möjligheterna att erhålla det omtvistade beloppet, kostnaderna i tvisten i förhållande till det omtvistade värdet och angelägenhetens art
- tvister med någon som du är eller har varit gift, registrerad partner eller sammanboende med
- tvister som har samband med ditt arbete eller annan förvärvsverksamhet eller tjänsteutövning
- tvister som har samband med borgensåtaganden av dig – eller andra avtal som du ingått – till förmån för någon i dennes förvärvsverksamhet (även tilltänkt förvärvsverksamhet)
- tvister som har samband med ekonomiskaåtgärder som till sin typ, frekvens, omfattning eller till sitt värde typiskt sett utgör ett led i en förvärvsverksamhet
- tvister angående arv innan talan har väckts, gällande till exempel frågor om bodelning, testamente, arvskifte och kränkning av laglott
- tvister som har samband med överlåtna krav
- tvister som avser skadestånd eller annat anspråk riktat mot dig på grund av uppsåtliga brott som du begått eller misstänks ha begått
- tvister som avser skadeståndsanspråk mot dig om skadeståndsskyldigheten kan omfattas av ansvarsförsäkring
- tvister som gäller dig som ägare, förare eller brukare av motordrivet fordon, husvagn,
- annat släpfordon, terrängsläp, luftfartyg,
- skepp eller båt.

C8. I tvister om uppförande av byggnad täcker rättsskyddet endast kostnader som uppkommer efter den avtalade garantitidens utgång.

Den begränsningen gäller dock inte om entreprenören efter slutbesiktningen har vägrat fullgöra sina avtalsenliga förpliktelser. I det fall en slutbesiktning inte kan ske eller om entreprenören vägrar fullfölja en sådan gäller inte begränsningen om det omtvistade beloppet uppgår till minst två prisbasbelopp enligt lag om allmän försäkring.

När försäkringen gäller

C9. Huvudregel

Du kan få rättsskydd om försäkringen gäller när tvisten uppkommer och om den då gällt oavbrutet i minst två år. Försäkringen behöver inte hela tiden ha funnits hos oss. Om du tidigare haft rättsskyddsförsäkring i annat försäkringsföretag, som skulle ha täckt den aktuella tvisten, och den försäkringen har upphört, får du tillgodoräkna dig den.

Om du inte haft försäkring i två år

Om du när tvisten uppkommer har försäkring men inte haft den så lång tid som två år, kan du ändå få rättsskydd om de händelser eller omständigheter som ligger till grund för anspråket inträffat sedan din nu gällande försäkring trätt i kraft.

Om din försäkring upphört

Om du inte längre har någon rättsskyddsförsäkring när tvisten uppkommer därför att försäkringsbehovet upphört, kan du trots detta få rättsskydd om försäkringen var i kraft när de händelser eller omständigheter inträffade som ligger till grund för anspråket och det därefter inte gått längre tid än tio år. Beträffande preskription, se punkt C64.

Ombud

C10. För att få rättsskydd måste du alltid anlita ett ombud. Ditt ombud ska vara advokat eller biträdande jurist anställd på advokatbyrå.

Du kan även anlita annat lämpligt ombud. Du och vi kan i så fall begära att Försäkringsförbundet avger ett rådgivande yttrande i frågan om ombudets lämplighet.

C11. Vi har rätt att hos Sveriges Advokatsamfund påkalla skiljedom rörande skäligheten av det anlitade ombudets arvode och kostnader. Vi har även rätt att begära prövning av skäligheten av advokats eller biträdande jurists arvode och andra kostnadsanspråk hos Advokatsamfundets och Försäkringsförbundets ombudskostnadsnämnd.

Om ombudet inte är advokat eller biträdande jurist på advokatbyrå kan Försäkringsförbundets nämnd för rättsskyddsfrågor pröva skäligheten av arvodes- eller kostnadsersättningen.

Vilka kostnader försäkringen ersätter

C12. Vi ersätter endast sådana kostnader som är nödvändiga och skäligen. Vi ersätter inte kostnader som du hade kunnat få ersatta av staten eller av din motpart. Ersättning kan lämnas även i tvister som förlikas eller av annat skäl aldrig kommer inför domstol.

C13. Rättsskyddsförsäkringen ersätter

- ombuds arvode och kostnader
- kostnader för medlare som blivit utsedd av tingsrätt eller hovrätt
- kostnader för nödvändiga utredningar som ditt ombud beställt
- kostnader för bevisning i rättegång och skiljeförfarande
- expeditionskostnader i domstol
- rättegångskostnader som du har ålagts att betala till din motpart
- rättegångskostnader som du vid förlikning har åtagit dig att betala till din motpart under förutsättning att det är uppenbart att domstolen skulle ha ålagt dig att betala rättegångskostnader med högre belopp om tvisten hade fullföljts.

Ersättning lämnas för skälig tidsåtgång och högst enligt den timkostnadsnorm som regeringen bestämt för rättshjälpsområdet. Ersättning för ombuds tidspilla ersätts högst i enlighet med Domstolsverkets föreskrifter angående beräkning av ersättning för tidspilla. Som huvudregel utbetalas arvode och annan ersättning då ärendet har slutredovisats till Folksam. Allmänt a conto kan dock utbetalas om det finns skäl till det med hänsyn till det arbete som lagts ned i ärendet och till den tid som återstår innan ersättningen kan fastställas. Betalning a conto sker inte oftare än en gång i halvåret. När ärendet är avslutat ska ombudet skicka oss kopia av specificerad faktura med arbetsredogörelse utställd på klienten.

Vilka kostnader försäkringen inte ersätter

C14. Vi ersätter inte

- värdet av ditt eget arbete, förlorad inkomst, resor, uppehälle eller andra omkostnader som du har haft
- kostnader för verkställighet av dom, beslut eller avtal
- merkostnader som beror på att du har anlitat flera ombud eller bytt ombud såvida det inte föreligger särskilda skäl

- ersättning till skiljemän
- kostnader som i avvaktan på prövning avliknande mål inte ersätts enligt 10 § 9 punkten rätts-hjälpslagen.

Har du tillerkänts ersättning i form av skadestånd som också får anses täcka ombudskostnader och övriga kostnader får du inte ersättning ur försäkringen för dessa kostnader.

Självrisk och högsta ersättningsbelopp

C15. Självrisk är 20 procent av kostnaderna, lägst 1 800 kronor.

C16. Vi betalar vid varje tvist högst 300 000 kronor. Endast en tvist anses föreligga om

- du och annan försäkrad står på samma sida
  - flera tvister avser samma angelägenhet
  - yrkandena stöder sig på väsentligen samma händelser eller omständigheter.
- Således kan en tvist föreligga även om yrkandena inte stöder sig på samma rättsliga grund.

Kristerapi

Vem försäkringen gäller för

Försäkringen gäller för dig som är försäkrad genom fritidshusförsäkringen.

Vad försäkringen gäller för

Om du drabbas av psykisk ohälsa som en direkt följd av en skadehändelse som är ersättningsbar i din fritidshusförsäkring, kan du få kristerapi i form av tio behandlingar hos en terapeut eller psykolog som vi anvisar. Behandlingen ska utföras i Sverige, påbörjas inom ett år och avslutas inom tre år från skadetillfället. Vi ersätter också skäligen och nödvändiga kostnader för resor och tolk. Du kan få reseersättning upp till 4 000 kronor. Kristerapi gäller utan självrisk, men behandling och alla kostnader ska godkännas av oss i förväg.

Begränsningar

Du kan få kristerapi i egenskap av privatperson och inte i tjänsten. Försäkringen gäller inte om du utfört eller medverkat till uppsåtlig gärning som är straffbelagd enligt svensk lag.

Vid behov av krishjälp, ring 0771-950 950 (vardagar 07.30–17.00).

Värderings- och ersättningsregler

Gemensamt för all egendom

C17. Vi ersätter din ekonomiska förlust enligt nedanstående regler. Förlust eller annan olägenhet av att egendomen inte har kunnat användas betalar vi bara om vi särskilt har åtagit oss detta. Värdering sker utan hänsyn till affektionsvärde.

Beroende på omständigheterna kan ersättning utges genom

- reparation för att återställa funktionen
- kontant ersättning
- återanskaffning (dvs. inköp av likadan eller närmast motsvarande egendom)
- återställande av byggnad eller tomtmark.

C18. Vi har rätt att avgöra vilken form av ersättning som ska utgå. Vi har också rätt att avgöra var egendom ska inköpas eller vem du ska anlita för att utföra reparationen eller uppförandet.

Vid återanskaffning, reparation eller återställande ska du vara beställare och betalningsansvarig.

Detta för att du ska få de fördelar som finns i konsumentlagstiftningen. Det gäller även om vi har anvisat inköps- eller reparationsställe eller vid skada på byggnad, anvisat entreprenör eller reparatör.

Om vi godkänner att du använder dig av annat än av oss anvisat inköps- eller reparationsställe är du inte berättigad till högre ersättning än vad likvärdig egendom skulle kostat hos av oss anvisat inköps- eller reparationsställe.

Om vi vid skada på byggnad eller tomtmark godkännt att du använder dig av annan än av oss anvisad entreprenör eller reparatör är du inte berättigad till högre ersättning än vad entreprenaden eller reparationen skulle kostat hos av oss anvisad entreprenör eller reparatör.

Ersättning utges aldrig med högre belopp än vad det skulle ha kostat hos av oss anvisat inköps- eller reparationsställe eller anvisad entreprenör eller reparatör.

Vi äger rätt att överta äganderätten till skadad och förlorad egendom som vi ersatt. Kommer föremål som vi ersatt till rätta ska du genast lämna tillbaka det till oss.

C19. Vid återställande av byggnad eller byggnadsdel kan vi föreslå byggentreprenör som:

- är miljögodkänd av oss om sådan finns på orten
- utför reparation som ger minsta möjliga miljöpåverkan utan att kvaliteten påverkas
- använder miljövänligt byggmaterial enligt förteckningen i Folksam Byggmiljöguide.

Lös egendom, utom hushållsmaskiner

(Beträffande värdering av hushållsmaskiner, se punkt C28.)

C20. Värdering av egendom sker med utgångspunkt från prisläget vid skadetillfället.

Har priset hunnit stiga innan du är klar med dina ersättningsanspråk tar vi hänsyn till detta när det gäller prisändringar inom två månader från skadedagen.

C21. Med dagsvärde avser vi kostnad för att vid skadetillfället i allmänna handeln anskaffa ny likvärdig egendom av samma slag och i samma skick med avdrag för värdeminskning på grund av ålder, slitage, omodernitet, minskad användbarhet eller annan omständighet.

Med marknadsvärde avser vi vad det kostar att i allmänna handeln köpa likvärdig egendom i samma skick som den skadade vid skadetillfället eller, om sådan inte finns att köpa, vad den sannolikt skulle ha kostat om den funnits.

Med likvärdig egendom menar vi i det följande likadan egendom eller egendom av samma slag som till pris, kvalitet och prestanda är motsvarande.

Med allmän handel menar vi butiker i Sverige och svensk näthandel.

C22. Egendom som stulits, totalskadats eller på annat sätt förlorats värderas enligt punkt C23-C27. Om egendom blivit delvis förstörd, värderas skadan till vad det kostar att reparera egendomen. Ersättningen kan dock aldrig bli högre än enligt respektive värderingsregel för förlorad egendom. Repareras inte föremålet anser vi förlusten vara skillnaden mellan marknadsvärdet före skadan och marknadsvärdet efter skadan.

Mobiler, cyklar, kläder, tv med mera enligt tabell

C23. Egendomen värderas enligt följande. Vi utgår från vad det kostar att i allmänna handeln köpa ny likvärdig egendom. Från den kostnaden gör vi en värdeminskning på grund av ålder, slitage, omodernitet, minskad användbarhet och annan omständighet. Egendomen värderas till procent av nypriset enligt tabellen nedan.

C23. Tabell Värdet i procent av nypriset vid skadetillfället

Föremål	Mindre än 6 mån	6 mån -1 år	1-2 år	2-3 år	3-4 år	4-5 år	5-6 år	6-7 år	7-10 år	10 år eller mer
Mobiltelefoner och smarta klockor	100	75	50	30	20	20	20	20	20	20
Armbandsur	100	95	85	70	65	60	55	45	30	20
Cykel och cykelkärra	100	95	85	65	45	25	20	20	20	20
Glasögon	100	95	85	65	45	25	20	20	20	20
Handverktyg	100	90	70	60	50	40	30	20	20	20
Kläder, skor och stövlar för vuxna samt accessoarer t ex bijouterier	100	80	70	50	20	20	20	20	20	20
Kläder, skor och stövlar för barn	100	65	40	30	20	20	10	10	10	10
Väskor, barnvagn, skid- och golfutrustning, sport- och fritidsutrustning	100	95	85	65	45	25	20	20	20	20
Fysiska kopior av filmer, musik och spel	50	50	50	30	20	20	20	20	20	20
TV-apparater, hemmabiosystem, mediaspelare och spelkonsoler	100	80	70	50	30	20	20	20	20	20
Kameror och videokameror	100	80	70	50	30	20	20	20	20	20
Bärbara mediaspelare, läsplattor och GPS:er	100	80	60	50	40	30	20	20	20	10
Datorer och surfplattor	100	80	70	50	30	20	20	20	20	20
Hygienartiklar	50	50	50	50	50	50	50	50	50	50
Hemtextilier	100	95	80	70	60	50	35	20	20	10
Motordrivna trädgårdsredskap	100	85	75	65	55	45	35	25	20	10
Husgeråd dock inte hushållsmaskiner	100	85	75	65	55	50	40	30	20	20

Reglerna ovan tillämpas också för tillbehör till sådan egendom som upptas i tabellen. Reglerna ovan tillämpas inte för föremål som inte var funktionsdugliga vid skadetillfället. Inte heller tillämpas reglerna om de skulle leda till ett oskäligt resultat. Värdering sker då istället enligt vad som gäller enligt punkt C27.

Smycken

C24. Med smycken avser vi föremål helt eller delvis av ädel metall, äkta pärlor och ädelstenar som är avsedda att bäras på kroppen som dekoration. Med smycken avser vi inte armbandsur. Egendomen värderas till vad det i allmänna handeln kostar att köpa ny likvärdig egendom om egendomen återanskaffas inom sex månader från skadetillfället. Om återanskaffning inte sker eller om egendomen ärvt, inköpts eller på annat sätt erhållits i andra hand eller om ny likvärdig egendom inte finns att köpa i allmänna handeln värderas egendomen till vad det sannolikt skulle ha kostat att i allmänna handeln köpa likvärdig egendom i samma skick den hade vid skadetillfället.

Antikviteter, böcker, fotografier med mera

C25. Antikviteter, böcker, frimärken, konstverk, samlingar och föremål som ingår i samlingar eller har allmänt samlarvärde värderas till marknadsvärdet.

Fotografier, privat framställda film- och bandupptagningar och liknande egendom samt annan egendom som är resultatet av hobbyarbete värderas till marknadsvärdet om sådant finns och i annat fall till återanskaffningskostnaden för råmaterialet.

Tillbehör till motordrivet fordon, båt med mera

C26. Tillbehör och delar till fordon och farkoster enligt punkt A6 sista stycket, ersätts i förekommande fall enligt våra villkor för fordon, bil eller båt, och i annat fall enligt punkt C27.

Exempel Vinterdäck värderas enligt våra bilvillkor.

Övrig lös egendom

C27. Vi utgår från vad det kostar att i allmänna handeln köpa ny likvärdig egendom. Från den kostnaden gör vi en värdeminskning på grund av ålder, slitage, omodernitet, minskad användbarhet och annan omständighet. Om detta dagsvärde inte kan fastställas eller ger ett oskäligt resultat värderas egendomen till marknadsvärdet enligt punkt C21 andra stycket.

Hushållsmaskin (inklusive spis)

C28. Vid värderingen utgår vi från det billigaste av alternativen reparation eller återanskaffande av ny motsvarande hushållsmaskin.

Från kostnaden gör vi åldersavdrag med tio procent per påbörjat år räknat från det att maskinen första gången togs i bruk. Dock görs inget åldersavdrag för de första två åren om reparation eller återanskaffning sker inom sex månader från skadedagen.

Värderingsregeln enligt första stycket tillämpas inte om det skulle leda till ett oskäligt resultat.

Högsta åldersavdrag för hushållsmaskin som före skadan var funktionsduglig är 80 procent. Denna begränsning av avdraget gäller dock inte för skada genom kortslutning, överslag eller överspänning enligt punkt A11 eller för skada på hushållsmaskiner och installationer enligt punkt A21.

Med hushållsmaskiner menar vi maskin för klädvård, disk, städning, förvaring eller tillagning av mat och dryck, lufttning eller avfuktning.

Värdering av lös egendom

Du kan begära att en värderingsman, förordnad av handelskammaren, ger ett utlåtande om värdet på din lösa egendom. Om värderingsmannen kommer fram till ett högre värde än vi, betalar vi hela värderingskostnaden.

I annat fall betalar du och vi hälften var, upp till 2 000 kronor. Av den överskjutande delen betalar du bara tio procent. Om vi ändå inte kan enas, till exempel i ett skadeärende, finns det flera möjligheter för dig att få ärendet prövat. De möjligheterna kan du läsa under avsnittet ”Vi vill att du ska vara nöjd”.

Ersättning vid underförsäkring

C29. Försäkringsbeloppet för personligt lösöre – se punkt A5 och A6 – ska motsvara hela värdet av egendomen, värderad enligt ovanstående regler. Är försäkringsbeloppet betydligt lägre ersätts endast så stor del av skadan som beloppet utgör av värdet. Om vi begär det är du skyldig att lämna en förteckning även över det som är oskadat, så att vi kan bedöma om underförsäkring förelåg.

Exempel Antag att hela värdet av lösöret före skadan var 400 000 kronor men försäkringen bara var på 300 000 kronor. Det betyder att endast 75 procent var försäkrat och vi ersätter då bara 75 procent av skadan vare sig den var stor eller liten.

Byggnad

C30. Vid återställandet av byggnad beräknas skadekostnaden enligt Meps, som är ett kalkylprogram som Folksam använder för att prissätta byggnadsskador. Vi förklarar först vissa begrepp som vi använder.

Återställande

Antingen reparation av den skadade byggnaden eller uppförande på samma grund av likadan eller närmast motsvarande byggnad för samma ändamål.

Vid skada på sådana byggnadsdelar som installationer eller hushållsmaskiner menar vi med återställande reparation, när sådan kan göras till kostnad understigande utbyteskostnaden, eller i annat fall utbyte av det skadade föremålet. I kostnaden för återställandet ingår även kostnad för lokalisering och friläggning (även rivning) av skadat föremål när skadan omfattas av försäkringen. Detsamma gäller återläggning efter reparation.

Byggnadsdel

Var och en av de installationer, ytbeklädnader, tillbehör med mera som är uppräknade i tabell för åldersavdrag i punkt 46. Vid skada ersätts de skadade utrymmenas byggnadsdelar och ytskikt. Angränsande oskadade utrymmen med samma ytskikt som i de skadade ersätts däremot inte.

Marknadsvärde

Det pris som vid skadetillfället mest sannolikt kan erhållas.

C31. Anges det i försäkringsbeskedet att byggnad är fullvärdesförsäkrad finns ingen beloppsbegränsning. Anges i stället ett försäkringsbelopp för byggnad, är detta belopp det högsta belopp som vi kan betala. Rivningskostnader ersätts dock utöver försäkringsbeloppet.

Byggnaden återställs

C32. Vid återställande inom två år från skadedagen värderar vi skadan till vad det kostar att utan dröjsmål återställa byggnaden med användande av rationella metoder och material. Avdrag görs i vissa fall på grund av berörda byggnadsdelars ålder, se tabell för åldersavdrag i punkt C35.

Därutöver kan avdrag göras om underhållet på den byggnadsdel som drabbats av skada varit uppenbart eftersatt eller utsatts för onormalt slitage eller inte är utförd enligt gällande normer och regler. Detta gäller även del av byggnad som inte angetts i tabellen för åldersavdrag.

C33. Kan återställandet inte slutföras inom två år från skadedagen på grund av hinder som du inte kunnat påverka, räknas tiden från den dag då hindret upphörde. Återställandet måste i varje fall påbörjas inom fem år från skadedagen.

C34. Det finns statliga föreskrifter om hur en byggnad ska utföras. Om återställandet fördröjas på grund av sådan föreskrift betalar vi också fördröringen. Beträffande annan föreskrift än sådan, som avser extra isolering eller ändamålsenlighet för handikappade, gäller detta dock bara intill högst 100 000 kronor. En förutsättning är att du på vår bekostnad begär dispens och överklagar myndighets beslut om vi kräver det.

Ersättning

C35. Åldersavdrag görs på återställandekostnaden för material och arbete (se punkt C30 och C32) för varje byggnadsdel eller del därav enligt ersättningstabell C35. Byggnadsdelens ålder beräknas från tidpunkten då den första gången togs i bruk. Tabellen tillämpas inte om det skulle leda till ett oskäligt resultat.

Vid återställande av ”installation utomhus” (till exempel rörsystem i mark) tillämpas installationens åldersavdrag på hela kostnaden för återställandet, det vill säga inklusive friläggning (även rivning) och återläggning.

Avdraget är begränsat till 80 procent för byggnadsdel som före skadan var funktionsduglig. Denna begränsning av avdraget gäller dock inte för skada som ersätts enligt punkt A11 (kortslutning, överslag eller överspänning) eller punkt A21 (skada på hushållsmaskiner och installationer) samt ytskikt och tätskikt äldre än 30 år i våtutrymme vid skador som ersätts enligt punkt A12 (läckage) i Fritidshusförsäkring Bas, där åldersavdraget således kan uppgå till 100 procent.

Vid ett och samma skadetillfälle är de sammanlagda åldersavdragen högst 105 000 kronor.

För Fritidshusförsäkring Stor gäller ovanstående men med följande ändringar: Åldersavdrag på skadade byggnadsdelar begränsas till sammanlagt högst 10 000 kronor.

Begränsningen av åldersavdraget till 10 000 kronor gäller dock inte för:

- skada på byggnadsdelar som ersätts enligt punkt A11 (kortslutning, överslag eller överspänning) och som är helt avskrivna enligt ersättningstabell C35
- skada på byggnadsdelar som ersätts enligt punkt A21 (hushållsmaskin- och installations-skador) och som är helt avskrivna enligt ersättningstabell C35
- ytskikt och tätskikt äldre än 30 år i våtutrymme vid skador som ersätts enligt punkt A12 (läckage)
- skada på byggnadsdelar som inte var funktionsdugliga före skadan
- åldersavdrag som kan ersättas från annan försäkring.

C35. Ersättningstabell

Byggnadsdel	Friår	Därefter görs ett procentuellt åldersavdrag per påbörjat år med
Installationer för värme, vatten, avlopp, sanitet, ventilation, centraldammsugning samt maskinell utrustning		
• rörsystem, vattenradiatorer, sanitetsgods (inte maskinell utrustning)	10 år	5 %
• värmepumpsanläggning, djupvattenpump, keramisk eldstad i värmepanna, vindkraftverk, takvärme, elslingor i golv, hushållsmaskin (inkl spis), spabad utomhus	2 år	10 %
• luft/luft värmepumpsanläggning	2 år	15 %
• elinstallation, dock inte elradiator (se övriga installationer) och ledningar för fiberoptik och bredband	20 år	5 %
• övriga installationer, pool och poolduk, annan maskinell utrustning än hushållsmaskin samt solfångare/solceller	5 år	8 %
Radio- och tv-antenn, radiomast, markiser	2 år	10 %
Målning in- och utvändigt, tapetsering samt annan väggbeklädnad (inte i våtrum)	5 år	8 %
Fönster, dörrar och garageportar	10 år	5 %
Köksinredning	10 år	5 %
Lås	15 år	5 %
Golvbeläggningar (inte i våtrum)		
• textila	5 år	8 %
• plast, linoleum, laminat	10 år	5 %
• lamellträ (parkett), keramiska plattor	15 år	5 %
• homogent trä	20 år	5 %
Våtrumsbeklädnad (inklusive tätskikt)		
• golv- och väggmatta (trädsvetsad)	5 år	8 %
• keramiska plattor, natursten	10 år	5 %
• övrigt golv- och väggbeklädnadsmaterial samt målning i våtrum	2 år	10 %
Takbeläggning av papp, plast eller gummiduk, altantak	5 år	8 %
Takbeläggning övrigt	25 år	2 %
Skorsten		
• stål eller plåt	5 år	8 %
• annat material	25 år	2 %
Murad öppen spis, kachelugn	25 år	2 %

Annat byggnad uppförs på samma tomt

C36. Om du inom två år uppför annan byggnad på tomten för samma ändamål som den skadade, värderas skadan enligt punkt C32-C35.

Eventuella merkostnader för ny grund om befintlig grund är oskadad ersätts inte. Inte heller ersätts eventuella merkostnader för dragnings av nya rör och ledningar med mera om de befintliga är oskadade.

Övriga fall

C37. Om du inte inom två år återställer den skadade byggnaden enligt punkt C32 eller uppför annan byggnad enligt punkt C36, värderas skadan på samma sätt som enligt "Byggnaden återställs". Vi värderar skadan högst till skillnaden mellan fastighetens marknadsvärde omedelbart före och omedelbart efter skadan.

Övriga regler

C38. Om marknadsvärdet på hela byggnaden omedelbart före skadan på grund av ålder och/eller slitage understeg 50 procent av marknadsvärdet för en ny motsvarande byggnad, värderas skadan högst till skillnaden mellan fastighetens marknadsvärde omedelbart före och omedelbart efter skadan.

C39. Kan reparation utan väsentlig olägenhet göras i samband med pågående eller förestående underhålls- eller ändringsarbete, till- eller ombyggnad värderas skadan till den merkostnad som uppstår för att åtgärda skadan i samband med det pågående eller förestående arbetet.

C40. Hindras återställande på grund av lag eller genom föreskrift från myndighet och anskaffar eller uppför du därför inom fem år annan byggnad för samma ändamål på annan plats värderas skadan på samma sätt som enligt ”Byggnaden återställs”, punkt C32-C35, dock högst till den faktiskt nedlagda kostnaden och lägst till det belopp den skulle värderats till enligt punkt C37. Förutsättningen är att du, om vi begär det, på vår bekostnad begär dispens och överklagar myndighets beslut.

Får hindret till följd att de kvarstående byggnadsdelarna förlorar i värde, gäller försäkringen också för denna förlust – även om annan byggnad inte anskaffas eller uppförs.

Värdering av fast egendom

Om värdet av den skadade eller förlorade fasta egendomen understiger ett basbelopp kan saken avgöras av tingsrätten. Gäller det större belopp får du välja om du vill ha saken avgjord genom skiljedom eller i domstol.

Blir det ett skiljedomsförfarande utser du och vi varsin skiljeman, som ska vara sakkunnig och opartisk. Den tredje skiljemannen utses av handelskammaren i länet. Skiljemännen ska tillämpa värderingsreglerna i dessa villkor.

Om alla tre skiljemännen sätter olika värden gäller det mellersta värdet.

Betalningen till skiljemännen står vi för om minst två av dem sätter högre värde än vad vi i förväg erbjudit dig. I annat fall får du betala 1 200 kronor plus tio procent av återstoden. Resten betalar vi.

Om vi ändå inte kan enas, till exempel i ett skadeärende, finns det flera möjligheter för dig att få ärendet prövat. De möjligheterna kan du läsa under avsnittet ”Vi vill att du ska vara nöjd”.

Tomtmark

Tomtmarken återställs

C41. Vid återställande av tomtmark inom två år värderar vi skadan till vad det kostar att utan dröjsmål återställa tomten med rationella metoder och material. Skada på växtlighet värderar vi till kostnaden för nyplantering av buskar och träd dock endast med kostnaden för plantor som normalt saluförs i handelsträdgårdar eller plantskolor i Sverige.

Vid skada på grund av jordskalv, jordskred, jordras, berggras, lavin och vulkanutbrott (punkt A19) betalar vi högst det belopp som svarar mot skillnaden mellan tomtens marknadsvärde omedelbart före och omedelbart efter skadan. Högsta ersättningsbelopp är dock två gånger den skadade tomtmarkens taxeringsvärde eller – om detta ger högre ersättning – 200 000 kronor. Vid övriga skadehändelser betalar vi högst 200 000 kronor. Sanering av oljeskada på tomtmark ersätts med högst 500 000 kronor.

Tomtmarken återställs inte

C42. Om du inte återställer tomtmarken och inte heller anskaffar annan tomtmark inom två år, värderar vi skadan till skillnaden mellan den skadade tomtmarkens marknadsvärde omedelbart före och omedelbart efter skadan.

Anskaffar du inom två år annan likvärdig tomtmark för samma ändamål, värderar vi skadan till anskaffningskostnaden minskat med den skadade tomtmarkens värde efter skadan.

Har den anskaffade tomtmarken högre värde på grund av ökad areal, förbättrat läge eller annan omständighet, gör vi avdrag för detta.

Vid skada på grund av jordskalv, jordskred, jordras, berggras, lavin och vulkanutbrott (punkt A19) betalar vi högst två gånger den skadade tomtmarkens taxeringsvärde eller 200 000 kronor om detta ger högre ersättning. Vid övriga skadehändelser betalar vi högst 200 000 kronor.

Allmänna bestämmelser

För de försäkringar som tas upp i villkoret gäller försäkringsavtalslagen (2005:104).

Skydd av personuppgifter

Vi värnar om din personliga integritet och vill att du ska känna dig trygg i hur vi hanterar dina uppgifter. När du ingår ett försäkringsavtal med oss, behöver vi hantera dina personuppgifter för att kunna administrera försäkringsförhållandet, hantera anmälda skador, beräkna försäkringspremier eller för att tillhandahålla relevant information och marknadsföring till dig. De uppgifter vi behandlar kan vara ditt namn och adress, hälsoinformation, om det finns medförsäkrad, uppgifter om försäkringsfall och annan relevant information. Merparten av personuppgifterna samlas in från dig men vi kan även samla in uppgifter från en tredje part eller från offentliga källor. Personuppgifterna behandlas huvudsakligen för att vi ska kunna fullgöra våra åtaganden enligt försäkringsavtalet. Vi kan även behöva hantera uppgifterna för att fullgöra en rättslig förpliktelse, för att fastställa, göra gällande eller försvara ett rättsligt anspråk eller när vi har ett berättigat intresse av att hantera dina uppgifter.

Kontaktuppgifter till det Folksam-bolag som är ansvarig för hanteringen av dina personuppgifter finner du i ditt försäkringsbesked. Du kan även kontakta Folksams dataskyddsombud på dataskyddsombud@folksam.se

Vi kommer att spara dina personuppgifter så länge vi behöver dem för att uppfylla det ändamål för vilka de samlats in. Därefter raderar vi uppgifterna.

Dina personuppgifter hanteras med sekretess. Dina adressuppgifter och grundläggande uppgifter om ditt avtal hanteras i ett för Folksam-bolagen gemensamt kundregister för bland annat automatiskt adressuppdatering och sam-ordning av bolagens information och marknadsföring till dig. Vi kan även behöva lämna ut vissa personuppgifter till återförsäkringsbolag. Om uppgifterna överförs till ett land utanför EU, säkerställer vi att sådan överföring är laglig, exempelvis genom att använda de standardiserade modellklausuler för dataöverföring som antagits av EU-kommissionen och som finns tillgängliga på EU-kommissionens webbplats.

Du har rätt att få information om vilka uppgifter som vi behandlar om dig, att få felaktiga uppgifter rättade, att begära att vi begränsar vår behandling och att dina uppgifter överförs till annan part samt invända mot den behandling vi utför. Du har även rätt att inge klagomål till ansvarig tillsynsmyndighet.

Läs mer om vår hantering av personuppgifter och dina rättigheter på [folksam.se/personuppgifter](https://www.folksam.se/personuppgifter)

Skaderegistrering

C43. Vi använder oss också av ett för försäkringsbranschen gemensamt skadeanmälningsregister (GSR). Detta register innehåller vissa uppgifter om skadan samt uppgift om vem som begärt ersättning och används endast i samband med skadereglering. Det innebär att vi får reda på om du tidigare anmält någon skada hos annat försäkringsföretag eller myndighet som handlägger likartade ersättningsanspråk. Ändamålet med GSR är att tillhandahålla ett underlag till försäkringsföretag och myndigheter som handlägger likartade ersättningsanspråk för att identifiera oklara försäkringsfall och ersättningsanspråk. Därigenom kan företag och myndigheter motverka utbetalning av ersättningar som baseras på oriktiga uppgifter. Uppgifterna kan även användas i avidentifierad form för statistiska ändamål. Personuppgiftsansvarig för GSR är Skadeanmälningsregister (GSR) AB, Box 24171, 104 51 Stockholm. Se www.gsr.se för mer information om den behandling av uppgifter som förekommer i registret.

Vi kan också lämna uppgifter om bland annat stölder och eftersökt gods till Larmtjänst AB, en branschgemensam organisation som arbetar för att bekämpa försäkringsrelaterad brottslighet.

Avtalet och premien

C44. Försäkringen gäller från och med den dag som anges i försäkringsbeskedet. Tecknas försäkringen samma dag som den ska börja gälla, gäller den från och med det klockslag då den tecknades. Försäkringen gäller inte för skada eller fel som inträffat eller uppkommit innan försäkringen börjat gälla.

C45. Försäkringen förnyas automatiskt för ett år om inte uppsägning har gjorts av dig som försäkringstagare eller av oss. Den förnyade försäkringen börjar löpa när tiden för den tidigare försäkringen går ut. Vill du i stället säga upp försäkringen behöver du inte ange någon särskild anledning. Uppsägning från vår sida kräver däremot särskilda skäl enligt försäkringsavtalslagen. Tecknar du motsvarande försäkring i annat försäkringsföretag förnyas försäkringen inte.

C46. Du får säga upp försäkringen under försäkringstiden om det föreligger viss anledning som anges i försäkringsavtalslagen, till exempel om behovet av försäkringen upphör eller liknande omständighet inträffar. Du får också säga upp försäkringen vid skada att upphöra inom 14 dagar. Från vår sida får vi säga upp försäkringen under försäkringstiden bara om det föreligger viss anledning som anges i försäkringsavtalslagen, till exempel att du grovt åsidosatt dina förpliktelser mot oss. Om försäkringen sagts upp av dig eller oss, får du tillbaka den del av premien som du har rätt till.

C47. Försäkringen och premien bygger på de uppgifter som du har lämnat oss. Om du finner att uppgifterna inte är riktiga eller om förhållandena ändras ska du omedelbart anmäla detta till oss. Annars riskerar du att helt eller delvis stå utan försäkringsskydd. Vi kan göra avdrag på ersättningen vid skada om du uppsåtligt eller oaktsamt har lämnat oriktiga eller ofullständiga uppgifter. Vid premieberäkningen tar vi hänsyn till olika faktorer, bland annat var ditt fritidshus ligger och din ålder.

C48. Ändring av premie och andra villkor kan vi normalt bara göra i samband med förnyelse av försäkringen. Om vi vill göra sådan ändring meddelar vi dig senast i samband med att vi sänder dig premiekravet så du har tid att bestämma dig om du vill godta ändringen eller låta försäkringen upphöra.

C49. Premie för nytecknad försäkring behöver inte betalas tidigare än 14 dagar från den dag då vi sände dig premiekravet. Detsamma gäller tilläggspremie på grund av att försäkringen ändrats under försäkringstiden.

Premie för förnyad försäkring behöver inte betalas tidigare än en månad från den dag då vi sände dig premiekravet. Om premieperioden är högst en månad ska premien dock betalas på periodens första dag.

C50. Om premien inte betalas i rätt tid skriver vi och säger upp försäkringen att upphöra 14 dagar därefter. Om du betalar inom dessa 14 dagar fortsätter försäkringen att gälla. Är det fråga om obetald tilläggspremie får vi räkna om försäkringstiden för den ändrade försäkringen med hänsyn till den premie som du tidigare betalat.

C51. Betalar du premien efter det att försäkringen har upphört på grund av underlåten betalning anser vi att du har begärt ny försäkring från och med dagen efter den då premien betalades. Vi underrättar dig inom 14 dagar om vi inte vill bevilja ny försäkring.

C52. Har du hindrats från att betala premie i rätt tid på grund av att du blivit svårt sjuk, berövats friheten eller inte fått ut lönen eller pensionen från din huvudsakliga anställning eller liknande hinder, fortsätter försäkringen ändå att gälla. Men den upphör om premie inte betalas inom en vecka efter det att hindret fallit bort och i vart fall när tre månader gått från den dag premien skulle ha betalats.

C53. Skulle vi av någon anledning säga upp försäkringen men du får vårt brev för sent på grund av omständigheter som du inte kunnat råda över, upphör försäkringen först en vecka efter det du fått brevet. I vart fall upphör den när tre månader gått från avsändandet och detta gäller även om brevet inte alls kommer fram.

Dubbelförsäkring

C54. Har samma intresse försäkrats mot samma fara hos flera försäkringsföretag, är varje försäkringsföretag ansvarigt mot den försäkrade som om det försäkringsföretaget ensamt hade beviljat försäkring.

Du har dock inte rätt till högre ersättning från försäkringsföretagen än vad som sammanlagt svarar mot skadan. Är summan av ansvarsbeloppen större än skadan, fördelas ansvaret mellan försäkringsföretagen efter förhållandet mellan ansvarsbeloppen.

Aktsamhetskrav

C55. Försäkringen ger dig ett långtgående skydd vid skada. Du måste dock själv medverka till att skada inte inträffar. I villkoren finns några krav på aktsamhet som du måste följa för att inte riskera avdrag på ersättningen.

Hur vi beräknar avdraget framgår vid respektive aktsamhetskrav i villkorstexten.

Hänsyn tas till den betydelse förfarandet har haft för skadan eller dess omfattning och till omständigheterna i övrigt.

Framkallande av försäkringsfall

C56. Försäkringen gäller inte för dig om du framkallat skadan uppsåtligen eller i den mån du uppsåtligen förvärrat följderna av en skada. Om skadan uppkommit, eller dess följder förvärrats, genom grov vårdslöshet från din sida kan vi göra avdrag på ersättningen. Detsamma gäller om du annars måste antas ha handlat eller underlåtit att handla i vetskap om att detta innebar en betydande risk för att skadan skulle inträffa. Avdraget kan i allvarliga fall leda till att du inte får någon ersättning alls.

Räddningsåtgärder

C57. När en skada inträffar åligger det varje försäkrad att efter förmåga begränsa dess omfattning, till exempel larma brandkåren vid brand, försöka stänga huvudkran vid läckage, försöka rädda hotat lösöre i den mån det kan ske utan fara. Rimlig kostnad för åtgärd att hindra följderna av en skada som hänt ersätts av oss vare sig åtgärden lyckades eller inte, i den mån du inte har rätt till ersättning från annat håll.

Det nu sagda gäller även om det är fråga om att hindra en skada som omedelbart hotar att inträffa. Kostnader för räddningsåtgärder ersätts även om försäkringsbeloppet inte räcker till i den mån åtgärderna kan anses försvarliga.

Har du uppsåtligen åsidosatt dina skyldigheter att vidta räddningsåtgärder kan ersättningen sättas ned efter vad som är skäligt med hänsyn till omständigheterna. Detsamma gäller om du har åsidosatt dina skyldigheter med vetskap om att det innebar en betydande risk för att skadan skulle inträffa eller annars genom grov vårdslöshet.

Identifikation med den försäkrade vid tillämpningen av punkterna C55 – C57 inklusive något av aktsamhetskraven

Med ditt handlande likställs handlande av

- den som med ditt samtycke har tillsyn över den försäkrade egendomen, och
- din make, sambo och annan familjemedlem, när den försäkrade egendomen utgör gemensam bostad eller bohag i en sådan bostad.

Identifikation ska dock inte ske om det finns synnerliga skäl emot det.

Undantag från vad som anges i punkterna C55 – C57

Vi gör inte avdrag vid

- ringa oaktsamhet
- handlande av någon som var allvarligt psykiskt störd enligt Brottsbalkens definition i 30 kap 6 §
- handlande av någon som var under tolv år
- handlande som avsåg att förebygga skada på person eller egendom i sådant nödläge att handlandet var försvarligt.

Särskilt beträffande ansvarsförsäkringen

Vid ansvarsförsäkring tillämpas inte vad som anges i punkterna C55 och C56 i förhållande till den skadelidande. Vi är dock skyldiga att lämna ersättning bara om du inte själv kan betala. Samma gäller för vad som anges i punkt C 55 om du handlat genom grov vårdslöshet eller om du annars måste antas ha handlat eller underlåtit att handla i vetskap om att detta innebar en betydande risk för att skadan skulle inträffa.

Dröjsmålsränta

C58. Vi strävar efter att ersätta skador så snart det går. Om utredningen drar ut på tiden kan vi betala ersättning i förskott. Skulle det ändå, trots att du gjort vad som åligger dig, dröja mer än en månad innan du får ersättning får du ränta på det belopp du är berättigad till.

Tidpunkten för betalningen kan dock förskjutas vissa situationer som anges i försäkringsavtalslagen. Dröjsmålsräntan beräknas enligt 6§ räntelagen.

Medan vi väntar på polisutredning eller värdering får du ränta enligt Riksbankens referensränta. Även sådan ränta beräknas från den tidpunkt som anges i första stycket. Vi betalar inte ut räntebelopp som understiger 100 kronor.

Force majeure

C59. Om en utredning av ett försäkringsfall eller utbetalning av ett försäkringsbelopp blir försenat på grund av force majeure, det vill säga en händelse som ligger utanför Folksam kontroll, kan inte Folksam hållas ansvariga för förseningen. Detta givet att vi har gjort vad som skäligen kan begäras för att begränsa de skador som kan uppkomma. Exempel på sådana händelser som kan utgöra force majeure är ändrad lagstiftning, myndighetsåtgärd, krig, krigsliknande händelser, terrorhandling, naturkatastrof, brand, strejk, blockad, bojkott, lockout eller annan liknande omständighet. Beträffande strejk, blockad, bojkott och lockout gäller ovanstående även om det är Folksam som är föremål för eller vidtar sådan konfliktåtgärd. Folksam svarar inte heller för skada som orsakats av fel i telefonnät eller annan teknisk utrustning som inte tillhör oss.

Återkrav

C60. I samma utsträckning som vi har betalat ersättning för skada, övertar vi rätten att kräva ersättning av den som är ansvarig för skadan. Du får inte träffa avtal med den som är ansvarig för skadan som innebär att vår rätt till återkrav inskränks.

Krigsskador

C61. Försäkringen gäller inte för skada som har samband med krig, krigsliknande händelser, inbördeskrig, revolution eller uppror.

Atomskador med mera

C62. Försäkringen gäller inte för skada vars uppkomst eller omfattning har direkt eller indirekt samband med atomkärnprocess.

Försäkringen gäller inte heller för skada genom spridande av biologiska, kemiska eller nukleära substanser i samband med terrorhandling.

Med terrorhandling avses en skadebringande handling som är straffbelagd där den begås eller där skadan uppstår och som framstår att vara utförd i syfte att

- allvarligt skrämja en befolkning
- otillbörligen tvinga offentliga organ eller en internationell organisation att genomföra eller avstå från att genomföra en viss åtgärd

eller

- allvarligt destabilisera eller förstöra de grundläggande politiska, konstitutionella, ekonomiska eller sociala strukturerna i ett land eller i en internationell organisation.

Dammbrott

C63. Försäkringen gäller inte för skada vars uppkomst eller omfattning har direkt eller indirekt samband med dammbrott.

Preskription

C64. Du förlorar din rätt till försäkringsersättning eller annat försäkringsskydd om du inte väcker talan mot oss inom tio år från tidpunkten när det förhållande som enligt försäkringsavtalet berättigar till sådant skydd inträdde.

Om du framställt ditt anspråk till oss inom den tid som angetts här har du dock alltid sex månader på dig att väcka talan mot oss, räknat från det att vi har förklarat att vi har tagit slutlig ställning till anspråket.

Återbäring Folksam Sak

C65. Premien du betalar för försäkringen kan ge rätt till återbäring om du har tecknat försäkringen som privatperson samt varit kund i Folksam ömsesidig sakförsäkring den 31 december det år för vilket återbäring ska lämnas. Du kan inte få återbäring om försäkringen är obligatorisk eller om du kan få återbäring på premien på annat sätt. En förutsättning för utbetalning av återbäring är att den (tillsammans med återbäring från andra återbäringsgrundande försäkringar i Folksam) uppgår till 100 kronor. Om din återbäring är lägre än 100 kronor sparas den tills utbetalning kan ske. Den sparas också om utbetalning inte har kunnat ske av andra orsaker. Om din återbäring har varit orörd i tre år så förlorar du rätten till den. Har du ett autogiro-medgivande sker utbetalning av återbäring till ditt konto, i annat fall sker utbetalning genom avdrag på kommande premiefaktura. I sista hand kan utbetalning ske via utbetalningsavi.

Om skada inträffar

C66. Anmäl till oss vad som hänt så snart som möjligt – gärna per telefon. Telefonnummer framgår av ditt försäkringsbesked.

C67. Stöld, andra tillgreppsbrott och skadegörelse ska också anmälas till polisen. Lämna oss en kopia av polisanmälan. För vår bedömning i ersättningsfrågan är vi bland annat beroende av vad som framgår av polisprotokollet.

Du ska därför medverka i polisutredningen genom att lämna alla uppgifter du har.

C68. För att vi ska kunna bedöma ditt ersättningskrav måste du ge oss de upplysningar och handlingar som vi behöver, till exempel inköpskvitton.

C69. Du är skyldig att medverka till besiktning som vi vill utföra i anledning av inträffad skada.

C70. Reparation ska godkännas i förväg av oss. Våra anvisningar ska följas vid valet av reparatör, reparationsmetod och material. Vi äger företräda dig i förhållande till den som utför reparationen. Skadade föremål ska under skaderegleringstiden hållas tillgängliga för eventuell besiktning. För försäkringen gäller vissa miljöåtaganden. Dessa framgår av punkt C19.

Vid frågor om försäkring eller vid skador

C71. Vid försäkringsfrågor kan du ringa Folksam Kundservice 0771-950 950 (vardagar 07.30-21.00, helger 09.00-19.00) eller e-posta kundservice@folksam.se

Vid skada kan du anmäla den på folksam.se eller genom att ringa 0771-950 950 (vardagar 07.30-17.00).

Om du behöver omedelbar hjälp

C72. Kontakta oss vid inträffad skada, 0771-950 950 vardagar 07.30-17.00. Övrig tid, kontakta Folksam Jour.

Folksam Jour

Inom Sverige 020-45 00 00

Inom Norden +46 771 45 00 00

Om vi inte skulle komma överens

Vi vill att du ska vara nöjd

Det är viktigt att det finns en väl fungerande klagomålshandtering för att du som kund ska kunna få dina intressen tillgodosedda. En god hantering av klagomål ger Folksam en möjlighet att fånga upp problem samt att vidta förebyggande åtgärder. Om du vill anmäla ett klagomål så kan du göra det själv på folksam.se eller ringa oss på 0771-950 950. Om du inte är nöjd med ett beslut som vi har tagit och vill gå vidare med ditt ärende har du rätt att få det prövat.

Vänd dig först till oss på Folksam

Missförstånd eller oenigheter kan ofta klaras upp på ett enkelt sätt. Ta därför först kontakt med den som handlagt ditt ärende. Om du ändå inte blir nöjd så kan du kontakta handläggarens närmaste chef. Om du skulle vilja gå vidare med ditt ärende, har du rätt att få det prövat. Det finns olika möjligheter, beroende på vilken typ av försäkring du har

Kundombudsmannen Folksam

Du som är kund i Folksam har möjligheten att få ditt ärende omprövat av Kundombudsmannen som är oberoende i förhållande till Folksams organisation. Kundombudsmannen omprövar de flesta ärenden rörande försäkring, skadefrågor och sparande. Om du inte är nöjd med Folksams slutliga beslut kan Kundombudsmannen kostnadsfritt göra en opartisk bedömning av ditt ärende. Efter det att Folksam har lämnat sitt slutliga beslut har du ett år på dig att göra en anmälan till Kundombudsmannen, under förutsättning att preskription inte inträtt i enlighet med vad som anges nedan i avsnittet "Vänta inte för länge".

Adress: Kundombudsmannen Folksam, 106 60 Stockholm

telefon: 020-65 52 53

e-post: kundombudsmannen@folksam.se

webb: folksam.se

Branschgemensamma nämnder

Du kan i vissa fall få ditt ärende prövat i någon av följande nämnder:

Trafikskadenämnden

Trafikskadenämnden är fristående från försäkringsbolagen och verkar för en enhetlig och skälig personskadereglering inom trafikförsäkringen. Vissa ersättningsfrågor ska alltid hänskjutas till nämnden för yttrande. Framför dina önskemål till Folksam om du vill att nämnden ska yttra sig i frågor där vi inte är skyldiga att inhämta yttrande.

Ansvarsförsäkringens Personskadenämnd

Ansvarsförsäkringens Personskadenämnd prövar ärenden för personer som skadats och har rätt till skadestånd för sina skador. Den fungerar ungefär som trafikskadenämnden gör för trafikskadade. Vissa ersättningsfrågor ska alltid hänskjutas till nämnden för yttrande. Framför dina önskemål till Folksam om du vill att nämnden ska yttra sig i frågor där vi inte är skyldiga att inhämta yttrande.

Patientskadenämnden

Patientskadenämnden är en rådgivande nämnd till försäkringsbolagen. Nämnden ska på begäran av patient, vårdgivare, försäkringsbolag eller domstol yttra sig i skadeärenden som rör patientförsäkringen.

Adress: Patientskadenämnden, Box 24127,
104 51 Stockholm

Personförsäkringsnämnden

Personförsäkringsnämnden prövar tvister mellan den försäkrade (enskild konsument) och försäkringsbolaget i ärenden som rör liv-, sjuk- och olycksfallsförsäkring, i de fall där det krävs medicinska bedömningar.

Nämnden för Rättsskyddsfrågor

Nämnden för Rättsskyddsfrågor prövar på begäran av försäkrad omfattningen av rättsskydds-försäkring, fråga om ersättningsanspråk inom rättsskydds-försäkring och trafikförsäkring och fråga om överprövning av ombuds lämplighet inom rättsskydds-försäkring och trafikförsäkring. Du kan själv begära prövning hos Personförsäkringsnämnden och Nämnden för Rättsskyddsfrågor via en särskild blankett som finns hos Svensk Försäkrings Nämnder, Box 24067, 104 50 Stockholm, tel: 08-52278720 eller på webb: forsakringsnamnder.se

Allmänna reklamationsnämnden (ARN)

ARN är en statlig myndighet som kostnadsfritt prövar de flesta tvister om privatpersoners försäkringar, dock inte tvister som rör ett lägre belopp än 2 000 kronor eller medicinska bedömningar. ARN prövar inte heller försäkringstvister rörande försäkring som grundar sig på kollektivavtal mellan arbetsmarknadens parter, om avtalet föreskriver ett särskilt tvistelösningsförfarande. Detta sker vanligtvis genom prövning i en partssammansatt nämnd. Fler undantag finns och framgår av ARN:s hemsida.

Anmälan till ARN måste ha kommit in inom ett år från det att du första gången framförde ditt klagomål till Folksam. Om det gått längre tid än ett år har du alltid möjlighet att skicka in anmälan inom två månader efter det att Kundombudsmannen Folksam har lämnat slutligt besked.

Adress: Box 174, 101 23 Stockholm
telefon: 08-508 860 00
e-post: arn@arn.se
webb: arn.se

Sveriges dispaschör

Om du får en tvist med Folksam rörande din båtförsäkring kan den prövas av dispaschör.
Webb: dispaschor.se

Allmän domstol

Du kan få din tvist med Folksam prövad av tingsrätten. Om du har rättsskyddsförsäkring kan den ersätta en del av rättegångskostnaderna.

Konsumenternas försäkringsbyrå

Försäkringsbyrån ger kostnadsfri information och råd i försäkringsfrågor, men prövar inte enskilda försäkringstvister.

Adress: Box 24215, 104 51 Stockholm
telefon: 0200-22 58 00
webb: konsumenternas.se

Kommunal konsumentvägledning

Du kan också få information och råd kostnadsfritt via din hemkommuns konsumentvägledare.

Vänta inte för länge

Om du väntar för länge med att få din tvist prövad kan du förlora din rätt till ersättning (preskription). Vill du undvika preskription måste du väcka talan vid tingsrätten. Du förlorar din rätt till försäkringsersättning eller annat försäkringsskydd om du inte väcker talan mot oss inom tio år från tidpunkten när det förhållande som enligt försäkringsavtalet berättigar till sådant skydd inträdde.

Om du som privatperson anmält en skada före preskriptionstidens utgång har du alltid sex månader på dig att väcka talan från det att du fått slutligt besked från Folksam eller Kundombudsmannen.

Några råd

- Spara gärna kvitton på inköp av dyrare föremål.
- Gör en förteckning över dina värdeföremål.
- Ta fotografier på eller videofilma värdefulla saker och sådant som kan vara svårt att beskriva.
- Du kan också ta interiörbilder av hela hemmet som ett stöd för minnet. Det gör det lättare både för dig och oss om det händer en skada, till exempel en brand.
- Förvara helst foton och förteckning på annat ställe än hemma.